

"HEZKUNTZA ESKUBIDEA BERMATZEKO PROGRAMA: Eskolagabetzea eta eskola-absentismoa eraztea Bizkaiko lurraldean" programan AURREIKUSITAKO JARRAIPEN BATZORDEAREN TXOSTENA

2016-2017 IKASTURTEA

HEZKUNTZA SAILA (Bizkaiko Lurralde Ordezkaritza)

**FORU ALDUNDIA
(Gizarte Ekintza Saila)**

EUDEL

AURKIBIDEA

1	SARRERA	3
2	PROGRAMAREN HELBURUAK	4
3	DATUAK BILTZEA	5
	3.1 HONAKO TERMINO HAUEN DEFINIZIO OPERATIBOA: ESKOLAGABETZEA ETA ESKOLA-ABSENTISMOA	5
	3.2 DATUEN BILKETAN ERABILITAKO PROZEDURA.....	6
4	ABSENTISMOAREN ETA ESKOLAGABETZEAREN ARAZOAREN DIMENTSIOA BIZKAIKO LURRALDEAN	7
	4.1 OINARRIZKO IRAKASKUNTZA (LEHEN HEZKUNTZA ETA DERRIGORREZKO BIGARREN HEZKUNTZA).....	7
	4.1.1 Portaera absentista duten ikasleen kopuru osoa:.....	7
	4.1.2 Portaera absentista duten ikasleen banaketa, zentroaren titulartasunaren eta hezkuntza-etaparen arabera.....	8
	4.1.3 Ikasle eskolagabetuak	9
	4.1.4 Absentismo metatua. Hutsegiteen ehunekoa ikasturtean zehar.....	9
	4.1.5 Absentismo zuzendua	12
	4.1.6 Udaleko Gizarte Zerbitzuetara, Foru Aldundira eta Fiskaltzara bideratutako espedienteen kopurua.....	13
	4.2 HAUR HEZKUNTZA.....	13
	4.3 IKASLE ABSENTISTAK OINARRIZKO LH-N	14
	4.4 ABSENTISMOAREN BANAKETA IKUSKAPEN-EREMUEN ARABERA	15
	4.5 IKASTETXE KALTETUEN KOPURUA	16
5	ESKOLA-ABSENTISMOA HEZKUNTZA-IKERKETAREN ARGITAN	17
	5.1 2016-2017 IKASTURTEKO ABSENTISMOARI BURUZKO JARDUNALDIA	17
	5.2 BESTE IKASTARO BATZUETAKO AIPAMENAK	18
6	BILBOKO UDALA, LANBIDE ETA BILBOKO ARTABE INSTITUTUAREN BATERAKO ESPERIENTZIA ADINGABE ABSENTISTA ETA HAIEN SENIDEEKIN EGINDAKO ESKU HARTZEAN	25
7	ONDORIOAK-SINTESIA	26
8	HOBETZEKO PROPOSAMENAK	30
9	ESKER ONAK	32
10	. ERANSKINAK	33
	10.1I. ERANSKINA	34
	10.2II. ERANSKINA.....	38

1 SARRERA

"*Hezkuntza eskubidea bermatzeko Programa: eskolagabetzea eta eskola-absentismoa erauzte* Bizkaiko lurraldean" programan aurreikusitako jarraipen-batzordeak Programa honetan parte hartu zuten hiru erakundeen jarduerari buruzko txostenak egin zituen aurreko hamahiru ikasturteetan. Hiru erakunde horiek hauek izan ziren: Hezkuntza Saila (Bizkaiko Lurralde Ordezkaritza), Bizkaiko Foru Aldundia (Gizarte Ekintza Saila) eta EUDEL (Euskal Udalen Elkarte). Txosten horien bitartez jakin ahal izan da absentismoaren eta eskolagabetzearen dimentsioa Bizkaiko Lurraldeko Oinarrizko Hezkuntzako ikasleei (Lehen Hezkuntza eta Derrigorrezko Bigarren Hezkuntza) dagokienez, baita Haur Hezkuntzako etapako bigarren zikloari (3-6 urte) dagokionez ere. Bestalde, parte hartzen duten pertsonen iritzia ere jaso da, faktore hori funtsezkoa baita hobetzeko proposamenik egokienak ezartzeko xedez.

Jarraian aurkezten den txostenak, Programa ezarri zenez geroztik hamalagarren urteari dagokionak, absentismoaren eta eskolagabetzearen dimentsioaz gain, horiek izandako bilakaera ere erakutsi nahi du. Izan ere, aurreko ikasturteetan jasotako datuek erreferentzia gisa balio dute konparaketak ezarri ahal izateko. Konparaketa horien emaitza gisa esan daiteke ikasle absentisten kopuruak gorakada txikia izan duela aurreko ikasturtearekin alderatuta. Hala ere, datuak zehatzago aztertzen baditugu, zuzendutako kasuen kopuruak gora egin du, Lehen Hezkuntzan batik bat.

Ikasturte honetan, 2015-2016 ikasturtean egin zen moduan, Oinarrizko Lanbide Heziketa ikasten ari diren 15 urteko ikasleei buruzko datuak gehitu dira.

Horrek guztiak indarra ematen digu benetan lanari gogotsu ekiteko, arazo hori ezabatze aldera. Bestalde, pentsatzen dugu ikastetxera sarritan eta modu iraunkorrean ez joateak nabarmen oztokatzen duela ikasleen garapen pertsonala, soziala eta akademikoa, eta epe luzean horrek baztertzea eta gizartetik kanporatzea eragiten duela.

Gainera, aurreko ikasturteetan esaten genuenez, urteotan zehar bizitako esperientziak, jardunbide onen azterketak eta azterlan konparatuek agerian jartzen dute eskola-absentismoa beste arazo batzuen "detektagailu" ona izan daitekeela, hala nola tratu txarra, berdin arteko erasoena eta osasun arazoena. Horrek, bestalde, berretsi egiten du berehala jokatu beharra dagoela, arazoa antzeman bezain pronto.

Ikasturte honetan, ikasle absentistekin eta Bilboko Udaleko, Lanbideko eta Bilboko Artabe Institutuko haien familiekin batera egindako lanean izandako esperientzia gehitu da.

Helburu horri ere erantzun nahi zioten Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailburuak, Bizkaiko Foru Aldundiko Gizarte Ekintzako Diputatuak eta EUDELEko Gizarte Gaien arduradunak, 2003ko apirilean hiru erakundeek adostutako "*Hezkuntza eskubidea bermatzeko Programa: eskolagabetzea eta eskola-absentismoa erauzte* Bizkaiko lurraldean" programa aurkeztu zutenean. Geroago, 2015eko apirilean, aipatutako erakundeek programa eguneratu eta onartu zuten.

Helburuen lorpena egiaztatze aldera eta parte hartzen duen erakunde bakoitzari hobekuntzako

jarraibideak eskaini ahal izateko, programak berak jarraipen batzorde bat egotea aurreikusten du. 2016-2017 ikasturteari dagokion txosten honek Jarraipen Batzordeak bere gain hartu dituen eginkizunak betearaztea du helburu.

2 PROGRAMAREN HELBURUAK

Hona hemen programa hau abian jarrita lortu nahi diren helburuak:

- Derrigorrezko eskolatze-adinean dauden adingabeen hezkuntzarako eskubidea bermatzea, eskolagabetzea eta eskola-absentismoa saihestuta.
- Haurraren edo nerabearen prestakuntza beharizanetarako hainbat mailatako arriskua dakarten egoerak zuzentzea.
- Matrikulatuta dauden 3 urtetik 6ra bitarteko haurren eskolaratzea bultzatzea.
- Gai horren larritasunari buruz sensibilizatzea profesionalak, gizartea (oro har) eta zeregin horretan zuzenean diharduten pertsonak, bereziki.
- Bertan esku hartzen duten erakundeek (Hezkuntza Saila, Enplegu eta Gizarte Politiken Saila, udalak, Bizkaiko Foru Aldundia eta Fiskaltza) koordinatuta lan egitea, eskolagabetzea eta eskola-absentismoa prebenitzeko eta bi horien aurka esku hartzeko.
- Eskolagabetze-egoera, eskola-absentismoaren egoera eta abian jarri diren esku-hartzeen bilakaera baloratzea.

Txosten honetako atalek erantzuna eman nahi diete formulatutako helburuei, bereziki arazoaren dimentsioa zehazten saiatzen bada ere; izan ere, zenbat eta hobeto ezagutu, orduan eta egoera hobean egongo gara esku-hartzeak eraginkorragoak izan daitezen eta, azken batean, arazoa konpon dadin.

3 DATUAK BILTZEA

3.1 HONAKO TERMINO HAUEN DEFINIZIO OPERATIBOA: ESKOLAGABETZEA ETA ESKOLA-ABSENTISMOA

Txosten honetan aurkezten diren datuak interpretatu ahal izateko, “eskolagabetzea” eta “eskola-absentismoa” terminoen definizio operatiboa bildu da, 2015eko apirilean onetsitako programa berriaren arabera:

- **Eskolagabetzea:** Nahitaez eskolatuta egon behar duten adinean (6-16 urte) egon arren, ikastetxe batean matrikulatu gabe dauden adingabeen egoerari dagokio.
- **Eskola-absentismoa:** Eskola-absentismoa deritzo batere justifikaziorik gabe ikastetxera era jarraituan ez joateari, familiak berak onartuta edo bultzatuta edo ikaslearen beraren gogoz, aurrenerabe eta nerabeen kasuan. Haurrek nahitaez 6 urtetik aurrera eskolaratu behar badira ere, EAEn 3 urtetik aurrera eskolaratzen dira normalean, eta, beraz, prebentzio izaeraz eta izan daitezkeen aldeak parekatzeko, matrikulatuta dauden Haur Hezkuntzako 2. ziklotik aurrera aplikatuko da absentismo kontzeptua. Horregatik, absentismoa Oinarrizko Irakaskuntzan edo Haur Hezkuntzan gertatzen denean, esku hartzeko modua desberdina izango da: azken kasu horretan, datuak ez dira Fiskaltzara igorriko, eta adin horretatik aurrera haurren eskolaratzea sustatzeko helburuarekin erabiliko dira, batez ere gizartean egoerarik okerreanean dauden herritarren kasuan.

Kontzeptu horren definizio operatiboan, lau termino hauek bereiziko dira:

- **Tasa de absentismo:** Hilabetean justifikatu gabeko hutsegiteen ehunekoa da. Honela zenbatuko da eskola-absentismoaren tasa: Hutsegite bat eskola egun osoari dagokio, eta beraz, soilik goizez edo arratsaldean joan ez bada, egun erdiz, hutsegite erdiz hartuko da. Baldin eta justifikatu gabeko hutsegiteak saio solteei badagozkie, ikastetxeak haiek batuta zenbatuko du hilabete osoan zehar huts egindako egunei dagokien zenbatekoa. (Txosten honetan absentismoa justifikatu gabeko hutsegiteen % 20 edo gehiago gisa hartzen da).
- **Absentismo metatua:** Ikasturteko eskola-egun guztiak (175) kontuan hartuta izandako hutsegiteen ehunekoa da. Proposatutako programan absentismoa hutsegiteak metatzeko honako tarte hauetan identifikatu da:
 - ✓ % 10era arte
 - ✓ >% 10 - % 25
 - ✓ >% 25 - % 50
 - ✓ >% 50 - % 75
 - ✓ >% 75 - % 100

- **Absentismo zuzendua:** Ikasturte batean ikasle absentista izanda, hurrengo ikasturtean egoki eskolatzen diren ikasleen kopurua eta ehunekoa. (En este informe, se considera corregido cuando deja de tener registros de absentismo al menos en los meses de abril, mayo y junio de 2017).
- **Absentismo-indizea:** Ikastetxeko ikasle guztien artetik eskolara agertzen ez diren ikasleen ehunekoa da. Indize hori hezkuntza-etapen arabera zehaztuko da. Indize handiko ikastetxeetan modu berezian jokatu ahal izateko erabili ahal izango da indize hori.

3.2 DATUEN BILKETAN ERABILITAKO PROZEDURA

Programan ezarritako protokoloa bete da. Ikasturte honetan, aurrekoan bezala, Hezkuntza, Hizkuntza Politika eta Kultura Sailaren “Notak eta Faltak” aplikazio informatikoa erabili da. Hil bakoitza amaitutakoan, ikastetxe guztiek (hileko absentismo erregistroak izan dituztenak zein ez) aplikazio informatiko hori bete behar izan dute, eta, hori ixtearekin batera, zuzenean bidaltzen zaie Hezkuntza Ikuskaritzari eta udalei. Aplikazio hori abiarazteak datuen bilketaren kontrola hobetzen jarraitu du, hileroko ikastetxe guztiek (eskola-absentismoa dutenak zein ez) hori itxi behar baitute.

Erregistroak jaso eta gero, ikastetxeko ikuskariak aztertzen ditu. Gainera, matrikulatzeko datuetarako aplikazio informatikoari esker, aurreko ikasturtean EAEn matrikulatuta zeuden ikasleak ikasturte honetan ere matrikulatuta ote dauden egiaztatu ahal da, ikasturte hasieran bertan.

4 ABSENTISMOAREN ETA ESKOLAGABETZEAREN ARAZOAREN DIMENTSIOA BIZKAIKO LURRALDEAN

4.1 OINARRIZKO IRAKASKUNTZA (LEHEN HEZKUNTZA ETA DERRIGORREZKO BIGARREN HEZKUNTZA)

4.1.1 Portaera absentista duten ikasleen kopuru osoa:

Absentismo erregistroen kopurua osoa 1.848 da. Kopuru hori Oinarrizko Irakaskuntzako ikasleen % 1,7 da.

Aurreko ikasturtearekin alderatuta, portaera absentista duten edo eskolagabetze-egoeran diren ikasleen kopuruak gora egin du 143 kasutan. Igoera arin hori erregistro guztietan gertatu da, Bigarren Hezkuntzan izan ezik ikastetxe pribatu itunduetan.

Sexuaren arabera banatuz gero, absentismo eta eskolagabetze erregistroren bat duten ikasleen datuak honako hauek dira: 817 neska (% 44,2) eta 1.031 mutil (% 55,8).

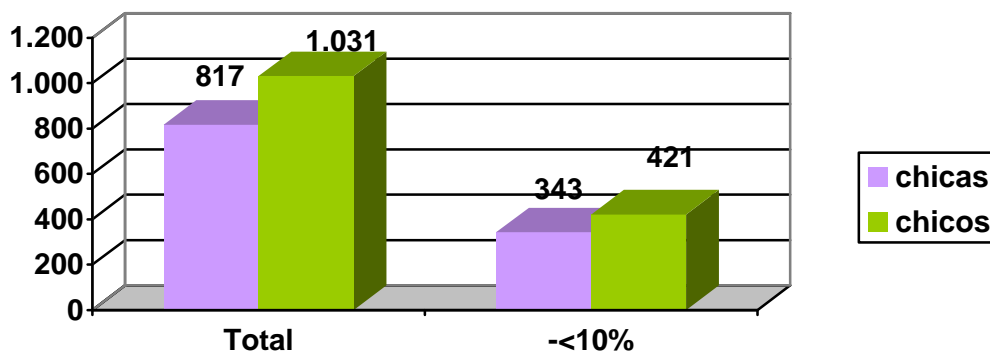
1.848 absentismo kasuetatik 1.084tan ikus daiteke ikasturtean zehar justifikatu gabeko absentziak ez direla % 10era iristen. Mota horretako jokabidea “ohikoa ez den absentismo edo aldizkako absentismo”tzat har daiteke, kasu guztietan ere absentziak ikasturteko hilabete bakarrean gertatzen baitira (normalean irailean, abenduan edo ekainean).

Erregistroen maiztasunari buruzko zehaztasun hori kontuan hartuta, ikus daiteke absentismo kasu guztien (1.848) eta % 10etik beherako absentismo kasuen (1.084) artean 764 kasuko ezberdintasuna dagoela, eta kopuru horrek arazoari buruzko informazio zehatzagoa ematen digu, horietatik baitira ikasturte osoan zehar portaera absentista mantentzen duten kasuak, txosten honen 11. orrialdean jasotzen den legez. Kopuru hori aurreko ikasturtekoa baino zertxobait handiagoa da (154 kasu gehiago).

Beraz, zifra absolutuetan absentismo erregistroen kopuru osoak aurten zertxobait gora egin badu ere, zuzendutako kasu ugari ere izan dira, Lehen Hezkuntzan batik bat.

Datuak sexuaren arabera kontuan hartuz gero, aurreko ikasturteetan joerari eutsi zaio: mutil gehiago daude neskek baino. 764 kasu larrienetatik (absentismo metatua % 10etik gorakoa da), 343 neska eta 421 mutil daude.

Distribución del alumnado absentista según la variable sexo en cifras absolutas y descontando <10%

Baliteke absentismo erregistroek izandako gorakadaren arrazoia kontrola izatea, gero eta zorrotzagoa baita. Egoera hori gertatzen den momentutik bertatik biltzen da kontrolari esker. Dena den, aldi berean absentismo kasurik larrienen izandako beherakada zerbitzu desberdinek egindako lanaren eta jarraipenaren ondorioa da ziurrenik, eta bereziki, Lehen Hezkuntzaren hasierako mailatan egiten den kontrol handiagoarena.

4.1.2 Portaera absentista duten ikasleen banaketa, zentroaren titulartasunaren eta hezkuntza-etaparen arabera

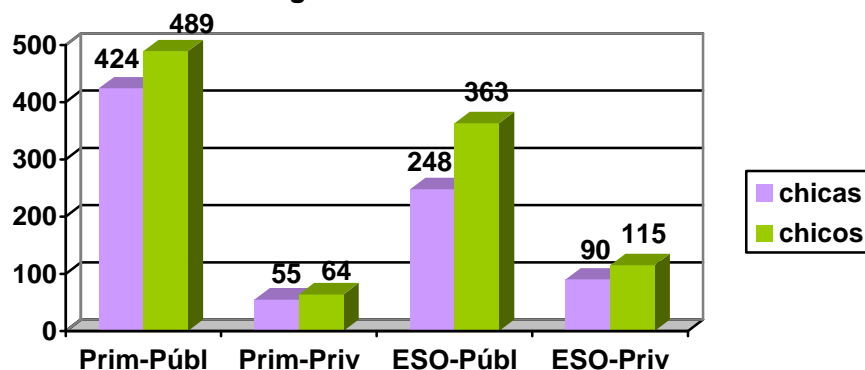
Guztira 1.848 ikaslek izan dute portaera absentista. Titulartasunaren eta dauden hezkuntza-etaparen arabera, honela banatzen dira:

I. PUBLIKOAK						I. PRIVATU ITUNDUAK					
LEHEN HEZKUNTZA			DBH			LEHEN HEZKUNTZA			DBH		
Ikasleak	Absentistak	%	Ikasleak	Absentistak	%	Ikasleak	Absentistak	%	Ikasleak	Absentistak	%
32.293	913	2,8	16.970	611	3,6	33.090	119	0,4	21.794	205	0,9

Aurreko ikasturtearen aldean, ikasturte honetan, ikasle absentisten ehunekoak igoera arina izan du bi hezkuntza-etapetan eta bi zentro-sareetan, itunpeko ikastetxe pribatuetako DBHn izan ezik. Erne egon behar dugu, hezkuntza tarte horretan esku hartzen jarrai dadin.

Bestalde, aurreko ikasturteetan gertatu den legez, ikastetxe publikoei dagozkien portzentajeak askoz handiagoak dira ikastetxe pribatu itunduetakoak baino, eta horren arrazoiengatik azalpena ematen da txosten honen 30. orrialdean.

Distribución del alumnado absentista según la variable sexo

4.1.3 Ikasle eskolagabetuak

EAEko ikasle eskolagabetuen egoera oso aldizkakoa da. Gainera, familiek beren seme-alabentzat eskola-sistematik kanpoko hezkuntza hautatzean hartzen dituzten erabakiei lotuta dago. Bizkaian, ikasturte honetan bi kasu egon dira Lehen Hezkuntzan eta beste bi DBHn. Horiek guztiak Hezkuntza Ikuskaritzak Zerga Ministerioari jakinarazi dizkio.

4.1.4 Absentismo metatua. Hutsegiteen ehunekoa ikasturtean zehar

4.1.4.1 Ikastetxe publikoetako ikasle absentistak

LEHEN HEZKUNTZA - PUBLIKOA										
TOTAL	% 0 - % 10		>% 10 - % 25		>% 25 - % 50		>% 50 - % 75		>% 75-% 100	
	Kop.	%	Kop.	%	Kop.	%	Kop.	%	Kop.	%
913	620	% 67,9	192	% 21	71	% 7,8	12	% 1,3	18	% 2

Aurreko ikasturtearen aldean, Lehen Hezkuntzan 71 ikasle absentista gehiago egon dira ikastetxe publikoetan.

Taula honetan ikus daitekeenez, Lehen Hezkuntzako ikasle absentisten ehunekorik handiena (% 67,9) ikastetxe publikoetan % 10erainoko tartean kokatzen da, eta horrek ohikoa ez den edo aldizkakoa den absentismoa dakar.

Ikastetxe publikoetako Lehen Hezkuntzako absentisten kopuru osoari (913) 620 kentzen badizkiogu, noizbehinkako absentismo kasuak omen direlako, **293** absentista izango genituzke, eta arazoaren errealitatea hobekien erakusten duen zifra dela uste dugu. Aurreko ikasturtearen aldean, 67 ikasle gehiago izatea dakar.

Ikus dezagun absentismo metatuaren egoera zein den ikastetxe publikoetako DBHn, tarteka:

BIGARREN HEZKUNTZA - PUBLIKOA										
TOTAL	% 0 - % 10		>% 10 - % 25		>% 25 - % 50		>% 50 - % 75		>% 75-% 100	
	Kop.	%	Kop.	%	Kop.	%	Kop.	%	Kop.	%
611	306	% 50,1	148	% 24,2	91	% 14,9	36	% 5,9	30	% 4,9

Aurreko ikasturtearen aldean, Bigarren Hezkuntzan 52 ikasle absentista gehiago egon dira ikastetxe publikoetan.

Taula honetan ikus daitekeenez, Bigarren Hezkuntzako ikasle absentisten ehunekorik handiena (% 50,1) ikastetxe publikoetan % 10erainoko tartean kokatzen da, eta horrek ohikoa ez den edo aldizkakoa den absentismoa dakar.

Ikastetxe publikoetako Bigarren Hezkuntzako absentisten kopuru osoari (611) 306 kentzen badizkiogu, noizbehinkako absentismo kasuak omen direlako, **305** absentista izango genituzke, eta arazoaren errealitatea hobekien erakusten duen zifra dela uste dugu. Aurreko ikasturtearen aldean, 67 ikasle gehiago izatea dakar.

4.1.4.2 Ikastetxe pribatu itunduetako ikasle absentistak

LEHEN HEZKUNTZA - PRIBATUA										
TOTAL	0% - 10%		>10% - 25%		>25% - 50%		>50% - 75%		>75%-100%	
	Kop.	%	Kop.	%	Kop.	%	Kop.	%	Kop.	%
119	72	60,5%	27	22,7%	17	14,3%	1	0,8%	2	1,7%

Aurreko ikasturtearen aldean, Lehen Hezkuntzan 14 ikasle absentista gehiago egon dira ikastetxe pribatu itunduetan.

Taula honetan ikus daitekeenez, Lehen Hezkuntzako ikasle absentisten ehunekorik handiena (% 60,5) ikastetxe pribatu itunduetan % 10erainoko tartean kokatzen da, eta horrek ohikoa ez den edo aldizkakoa den absentismoa dakar.

Ikastetxe pribatu itunduetako Lehen Hezkuntzako absentisten kopuru osoari (119) 72 kentzen badizkiogu, noizbehinkako absentismo kasuak omen direlako, **47** absentista izango genituzke, eta arazoaren errealitatea hobekien erakusten duen zifra dela uste dugu. Aurreko ikasturtearen aldean, 3 ikasle gehiago izatea dakar.

Ikus dezagun absentismo metatuaren egoera zein den ikastetxe pribatu itunduetako DBHn, tarteka:

BIGARREN HEZKUNTZA - PRIBATUA										
TOTAL	0% - 10%		>10% - 25%		>25% - 50%		>50% - 75%		>75%-100%	
	Kop.	%	Kop.	%	Kop.	%	Kop.	%	Kop.	%
205	86	41,9%	49	23,9%	39	19%	20	9,8%	11	5,4%

Aurreko ikasturtearen aldean, Bigarren Hezkuntzan 6 ikasle absentista gehiago egon dira ikastetxe pribatu itunduetan.

Taula honetan ikus daitekeenez, Bigarren Hezkuntzako ikasle absentisten ehunekorik handiena

(% 41,9) ikastetxe pribatu itunduetan % 10erainoko tartean kokatzen da, eta horrek ohikoa ez den edo aldizkakoa den absentismoa dakar.

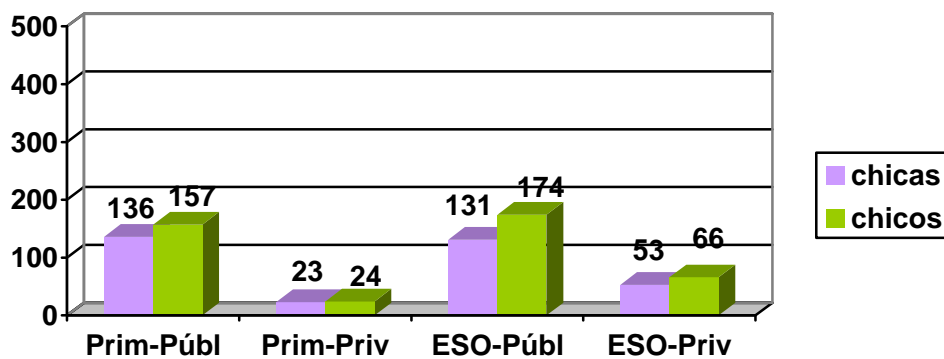
Ikastetxe pribatuetako Bigarren Hezkuntzako absentista kopuru osoari (205) 86 kentzen badizkiogu, noizbehinkako absentismo kasuak omen direlako, **119** absentista izango genituzke eta arazoaren errealitatea hobekien erakusten duen zifra dela uste dugu. Aurreko ikasturtearen aldean, 10 kasu gehiago egon dira.

Ikasle absentisten banaketa
% 10etik beherako absentismo metatua kenduta

IKASTETXE PUBLIKOAK						IKASTETXE PRIVATU ITUNDUAK					
LEHEN HEZKUNTZA			DBH			LEHEN HEZKUNTZA			DBH		
Ikasleak	Absentistak	%	Ikasleak	Absentistak	%	Ikasleak	Absentistak	%	Ikasleak	Absentistak	%
32.293	293	0,9	16.970	305	1,8	33.090	47	0,1	21.794	119	0,5

Taula hori 4.1.2. puntuakoari lotuta dago, noizbehinkako absentismoa adierazten duen % 10etik beherako absentismo metatua kendu delako. Horrela agerikoagoa da arazoaren larritasuna.

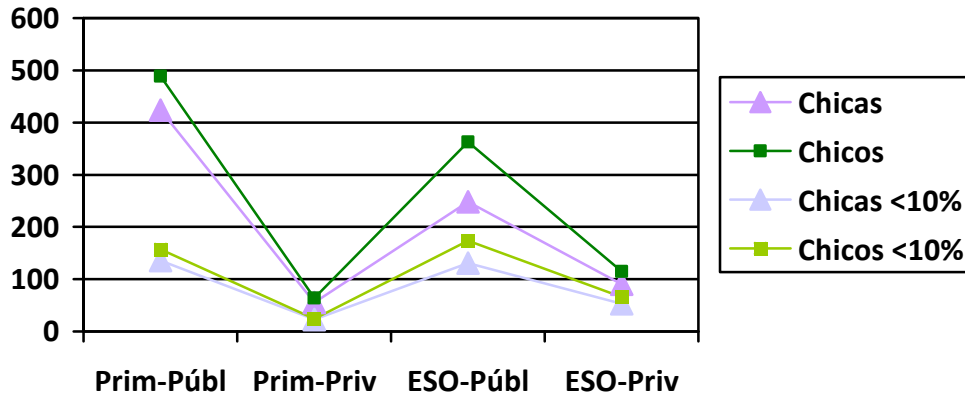
Distribución del alumnado absentista eliminando el absentismo acumulado inferior al 10% según la variable sexo

Grafiko hori 4.1.2. puntuakoari lotuta dago, % 10etik beherako absentismo metatua kendu ondoren. Hori dela eta, hobeto islatzen du arazoaren dimentsioa.

Bi puntuen arteko erlazio hori argiago ikusten da hurrengo grafikoan:

Distribución del alumnado absentista total y eliminando el inferior al 10% según la variable sexo

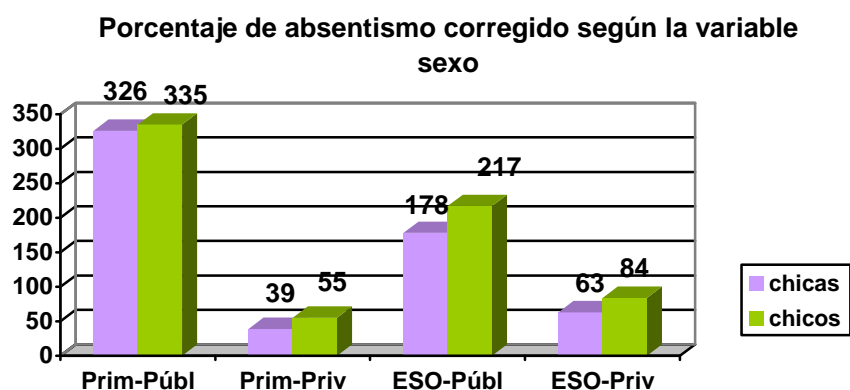
4.1.5 Absentismo zuzendua

IKASTETXE PUBLIKOAK				IKASTETXE PRIVATU ITUNDUAK			
LEHEN HEZKUNTZA Absentisten kop. 913		DBH Absentisten kop. 611		LEHEN HEZKUNTZA Absentisten kop. 119		DBH Absentisten kop. 205	
Zuz. kop	%	Zuz. kop	%	Zuz. kop	%	Zuz. kop	%
661	72,4	395	64,6	94	79	147	71,7

Aurreko taulako datuek absentista izateari uzten dioten edo gutxienez ikasturteko azken hiruhilekoan absentistak ez diren ikasleen kopuru absolutu eta portzentajeen berri ematen digute. Hauexek izan daitezke absentismo horren zuzenketaren zioak: erakundeek arazo hori gainditzeko egindako esku-hartzeak, edota portaera absentista eragin bide duen egoeraren araberako inguruabarra desagertzea; izan ere, absentismoaren definizio operatiboaren barruan sartzen dira hainbat zioengatik egunen % 20an justifikatu gabe huts egiten dutenak, hilabete batean bakarrik gertatu arren.

Datu horien bidez ikus dezakegu arazoaren dimentsiorik larriena, hots, esku-hartze guztiak gorabehera ikasturtean zehar portaera absentistari eusten diotenena. Kopuru hori ateratze aldera, aurreko taulako datuak kentzen zaizkie txosten honetako 4.1.2 atalean daudenei, eta Lehen Hezkuntzan 277 ikasle (% 0,4) eta DBHn 274 ikasle (% 0,7) izan dira. Datu horiek aurreko ikasturtekoak baino txikiagoak dira. Lehen Hezkuntzan 166 kasu gutxiago dira, eta 20 DBHn.

Honako datua nabarmendu beharra dago: gerta liteke ikasleren bat absentismo zuzenduari buruzko datuetan ez agertzea, izandako erregistro bakarra ekainean izan delako, adibidez, eta hala ere, aurreko orrialdeko taulatik ezabatu izana, noizbehinkako absentismo edo ohikoa ez den absentismotzat jotzearen ondorioz. Horixe izan daiteke zuzenketa txikiaren azalpena ikastetxe pribatu itunduetan. Hurrengo txostenetan egoera hori zuzentzen saiatuko da, atal honetan absentistak izan ondoren hurrengo ikasturtean absentistak izateari uzten diotenak baino ez baitira kontuan hartuko.

4.1.6 Udaleko Gizarte Zerbitzuetara, Foru Aldundira eta Fiskaltzara bideratutako espedienteen kopurua

	Bideratutako espedienteen kop.	% (1)	% (2)
Udaleko Gizarte Zerbitzuak	1.472 (3)	62,3	1,02
Foru Aldundia	24	1,04	0,02
Fiskaltza	44	2,3	0,04

(1) Absentismo kasu guztien gaineko %. Fiskaltzaren kasuan ehunekoa derrigorrezko irakaskuntzaren egoeraren gainean bakarrik egiten da.

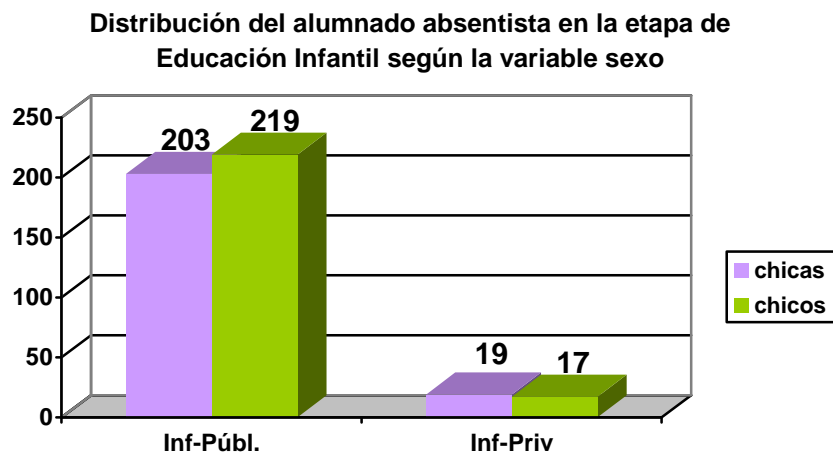
(2) Derrigorrezko irakaskuntzako eta Haur Hezkuntzako bigarren zikloko ikasle guztien gaineko %. Fiskaltzaren kasuan ehunekoa derrigorrezko irakaskuntzaren egoeraren gainean bakarrik egiten da.

(3) Ikastetxeek aplikazio informatikoaren bidez emandako informazioa.

4.2 HAUR HEZKUNTZA

IKASTETXE PUBLIKOAK			IKASTETXE PRIBATU ITUNDUAK		
Ikasleak	Absentistak	%	Ikasleak	Absentistak	%
20.259	422	2,1	19.287	36	0,2

Haur Hezkuntzako 2. zikloari dagozkion datuak eskaintzen dira, derrigorrezko maila izan ez arren, uste delako hasiera-hasieratik egoera horiek identifikatzea garrantzitsua dela eskolatzea sustatzeko, gizartearen aldetik ahulak diren herriguneeen kasuetan batez ere. Hezkuntza-etapa horretan, aurreko ikasturtearen aldean, absentisten kopurua zertxobait murriztu da bai ikastetxe publikoetan bai pribatuetan.

4.3 IKASLE ABSENTISTAK OINARRIZKO LH-N

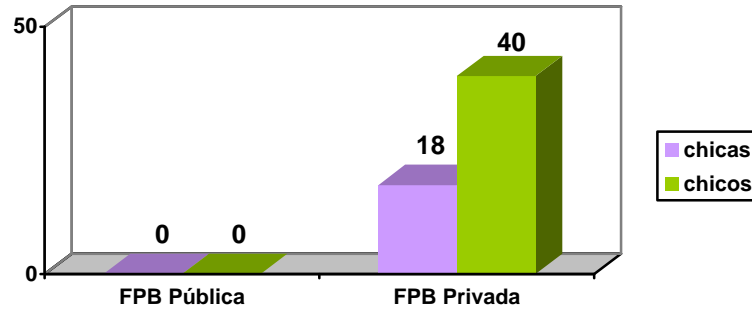
Jarraian, Oinarrizko Lanbide Heziketako ikasle absentistek buruzko datuak agertzen dira. Hala ere, hezkuntza-etapa horretan, hezkuntzarako eskubideari dagokionez, 16 urtetik beherako ikasleen, hau da, 15 urte izanda LHn sartu direnen absentismoa jaso da. Honetan ere ikastetxeen tipologia aldatzen da: ikastetxe publikotzat jotzen dira Hezkuntza Sailaren mendekoak eta “bestelako”tzat, berriz, erakunde publikoen (adibidez, udalak) mendekoak eta pribatuak.

IKASTETXE PUBLIKOAK			BESTELAKO IKASTETXE		
Ikasleak	Absentistak	%	Ikasleak	Absentistak	%
0	0	0%	310	58	18,7%

Taula hau irakurri ondoren, bi alderdi nabarmendu behar dira: lehenengoa da murrizketa nabarmena gertatu dela ikasle absentisten ehunekoan aurreko ikasturtearen aldean. bigarrena, berriz, hauxe da: DBH amaitu baino lehen Oinarrizko LHn sartzen diren ikasle asko absentistak dira hezkuntza-etapa horretan, eta, daukaten adina kontuan hartuta, jokabide hori zuzendu ezean, eskola-uzte goiztiarreko zerrendetan agertuko dira; eta are garrantzitsuagoa dena: hezkuntza-sistemak ez du lortu eskola-porrotaren bere historia bideratzea, hainbat alternatiba erabili arren. Horregatik guztiagatik, absentismoa hasieratik saihesteko asmoz, adin goiztiarretan lan egiten jarraitzeaz gain, Oinarrizko LH da lehenetsutako esku-hartzea hartu behar duen beste eremu bat.

Aurreko datuak hurrengo grafikoan islatzen dira:

Distribución del alumnado de 15 años absentista en los ciclos de F P Básica según la variable sexo

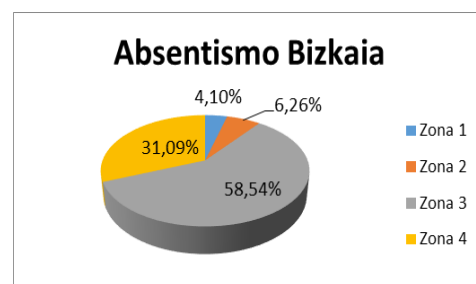
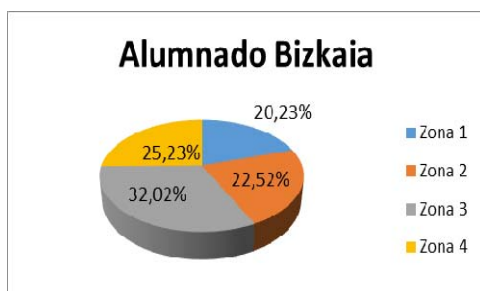

4.4 ABSENTISMOAREN BANAKETA IKUSKAPEN-EREMUEN ARABERA

Guztira	Eremuak			
	1	2	3	4
142.004 (1)	28.723 (20,2%)	31.985 (22,5%)	45.473 (32%)	35.823 (25,3%)
2.364 (2) (1,6%)	97 (4,1%)	148 (6,3%)	1.384 (58,5%)	735 (31,1%)
Índice de absentismo	(0,33 %)	(0,46 %)	(3,04%)	(2,05%)

- (1) Guztizko horretan Bizkaiko lurraldeko Oinarrizko Irakaskuntzako (Lehen Hezkuntza eta DBH), Haur Hezkuntzako bigarren zikloko eta Oinarrizko Lanbide Heziketako (15 urtekoak) ikasle guztiak zenbatzen dira. Guztizko hori lau ikuskapen-eremutan banatzen da taulak adierazten duen bezalaxe. 1. eremua Durangaldea, Lea-Artibai eta Busturialdeari dagokie. 2. eremua Uribe eskualdeari. 3. eremua, Bilbo eta Goi Nerbioiri, eta 4. eremua, aldiz, Ezkerraldea, Meatzaldea eta Enkarterriri.
- (2) Bizkaiko Oinarrizko Irakaskuntzan (Lehen Hezkuntza eta DBH), Haur Hezkuntzan eta Oinarrizko Lanbide Heziketan (15 urtekoak) portaera absentista duten eta eskolagabetuta dauden ikasleen guztirako kopurua da.

Ikus daitekeenez, banaketa hori ez da berdintsua eremu guztietan. Aitzitik, batez ere 3. eta 4. eremuetan biltzen da.

4.5 IKASTETXE KALTETUEN KOPURUA

IKASTETXE PUBLIKOAK			IKASTETXE PRIBATU ITUNDUAK		
GUZTIRA	Kaltetuak	%	GUZTIRA	Kaltetuak	%
231	157	68	144	82	56,9

Portaera absentista agertzen duten 6 ikasle edo gehiago dituzten ikastetxeak

IKASTETXE PUBLIKOAK			IKASTETXE PRIBATU ITUNDUAK		
GUZTIRA	Kaltetuak	%	GUZTIRA	Kaltetuak	%
231	78	33,8	144	21	14,6

Bigarren taula horretako kopuru eta ehunekoek eskola-absentismo arazoaren kaltea duten ikastetxeen irudi errealistagoa eskaintzen dutelakoan gaude; izan ere, lehenengo taulan islatzen dira erregistroren bat izan duten ikastetxe guztiak, ikasle bati dagokion erregistro bakar bat izanagatik ere.

5 ESKOLA-ABSENTISMOA HEZKUNTZA-IKERKETAREN ARGITAN

Txosten honetan erabaki da atal honetan bi zati bereiztea. Atal hau Joan Vaello Orts jaunak Bilbon 2017ko maiatzaren 18an¹ egindako txostenean jasotzen diren ideia garrantzitsuenekin hasiko dugu. Ideia horiek bertaratu ziren pertsona guztiei jakinarazi zizkien, eta horiei esker, aurrera jarraitzen dugu ikasle bakoitzaren beharretara gero eta egokituago dauden esku-hartzeetan. Hau izan zen txostenaren izenburua: "Eskola uzteko arriskuan dauden ikasleak erreskatatzeko estrategiak". Bigarrenean, aurreko txostenen erreferentzia bibliografiko guztiak eta beste jardunaldi batzuen txostenen ondorioz sortutako gogoetak jasotzen dira.

5.1 2016-2017 IKASTURTEKO ABSENTISMOARI BURUZKO JARDUNALDIA

Joan Vaello jaunak erreskate proaktiboaren ideia azpimarratzen du, absentista izateko arriskuan dagoen plan bat gisa hartuta, eremu horretatik erreskatatzea eta eskola-eremuan barne hartzea; ez bakarrik egon dadin, baizik eta egon nahi izateko. "Proaktibitatea" aipatzen du, irtenbideen kulturatzat hartuta, kexaren kulturaren aurrean. Hauek dira darabiltzan ideia nagusiak:

- Antzematearen eta esku-hartzea lehenbailehen izatearen garrantzia.
- Esku-hartze hori hezkuntza eta gizarte esparruan eman behar da, pertsonalizatua eta iraunkorra izan behar du, eta eskola-errendimendu baxuaren arrazoiak aztertu behar ditu. Arrazoi horien artean absentismoa dago.
- Arrisku-eremu horren "erreskatea" egokitasun printzipioan oinarritzen da. Lehendabizi, aritzen den eragilearen egokitasuna. Hor oso garrantzitsua da esku-hartzen duen pertsonak ikaslearengan eragina izateko gaitasuna izatea. Horrek esan nahi du eskola-elkartean (irakasle bat, Administrazio eta Zerbitzuetako langile bat, beste ikaskide bat izan daiteke) bilatu behar dela. Egokitasuna tratamenduan ere aplikatzen da: horregatik bere jokabidearen arrazoa aurkitu behar da, tratamendua egokia izan dadin. Bestalde, une egokia ere bilatu behar da, eta zentzu horretan, "lehenbailehen" izatea azpimarratzen da.

Hezkuntzazko esku-hartzeak alderdi kognitiboari, gizarte-harremanei, emozioen esparruari jarri behar dio arreta, ikasleak arrisku-eremu honetatik erreskatatzeko, haien ongizatea bilatuz, haien motibazioa eta interesak piztuz eta arreta eta kontzentrazioa garatuz.

Esku-hartze horretan irakasleak funtsezko garrantzia du. Hemen ere errepikatzen du funtsezkoa dela kexaren kulturatik (ikasleari, bere familiei errua botatzen diena...eta horren ondorioz, arloan arreta jartzen duten eta ikasleen interesetatik gero eta urrunago dauden ikasle profil bat ekartzen duena) kultura proaktibo batera igarotzea, irtenbideak bilatzen dituen, non arazoak abiapuntu gisa planteatzen diren. "Agian" delakoaren kultura da: zentroa ez denez etortzen, agian...Ez duenez ikasten...agian...Horrez gain, jarrera horrek beste eragile batzuekin lan egitea ekartzen du, ikasleen beharrei erantzuteko, hala ere, norberak bere buruari "zer egin dezaket nik" galdetzea eskatzen du.

¹ <http://www.cecobi.hezkuntza.net/web/guest/curso-2016-20171>

Txostenean zehar beste ideia bat azpimarratzen du, "ekonomia eta erraztasuna" delakoa, kostua-irabaziaren zentzuan. Kontuan hartzen diren esku-hartze eta neurriak kostu baxukoak eta irabazi handikoak izatea proposatzen du. Adibide gisa "behaketa arakatzaileria" jartzen du: behaketa aktiboa, non burmuinak arreta zeri jarri behar zaion erabakitzen duen. Absentismoaren kasuan, irakasleen talde osoak begirada bera partekatzea ekarriko luke, aurrez adostutako adierazle erraz batzuen bidez (laguntzazkoak, gizarte arlokoak, emoziozkoak, motibaziozkoak, kognitiboak...). Horrek, arazoak detektatzeko gaitasuna indartuko luke, eta esku-hartzean lagunduko luke.

Absentismoaren arazora itzuliz, zenbait eragin identifikatzen ditu, eta horiei aldeko eta kontrako korrante esaten die. Garrantzitsua da azken horiek batik bat ezagutzea, horien aurka egin ahal izateko. Kontrako korranteak izan daitezke: etxea, kalea, konpainiak eta zibernetika. Kontrapuntu gisa, aldeko korranteetan hauek identifikatzen ditu: irakasleak, ikasleen ikuspegia partekatzen dutenean; tutoretzak, zeharkako ikuspegia ematen dutenean; zentroetako zuzendaritza-taldeak, barneko eta kanpoko eragileen artean aritzen diren elementu estrategiko gisa; gizarte esku-hartzea eta familiak, aliatu gisa aritzen direnean.

Hauek dira aurkitutako absentismoan esku hartzeko beste ideia batzuk: a).- afektibitate-tutoretzetan eta tutoretza pertsonalizatuetan egindako lana. Horiek eragina duten eta konpromisoa hartzen duten pertsonak egiten dute, eta laguntza pertsonalizatu eta jarraitua egiten dute. Urtekoak izan daitezke, edo arazoa egoten den denborarekin lotutakoak; b).- berdinen arteko laguntza, eskolatzea ekartzen duten irudiak bilatuz; c).- familiak, ahal eta nahi badute; d).- gizarte-esparruko pertsonak. Edozein kasutan, azpimarratzen du funtsezkoa dela ikasleentzat eragin handia duten irudiak identifikatzea, izan ere, egiten duenaz gain, nork egiten duen da garrantzitsuagoa.

Amaitzeko, irakasleen garrantzia indartzen du, bestelako arazoien artean ikasleekin ematen duten garrantziarengatik. Horri esker, haien motibazioa eta interesa pizten dute. Horretarako zenbait proposamen egiten ditu: esaterako, erronken arabera lana, autoestimarekin lotuta doazenak, arrakasta eta goraiapamena badugu, jarraitzen dugulako, bestela, etsitzen dugu. Baita gizarte esku-hartzearen beharra ere, irakasleen jarduerarekin koordinatuta, eta esku-hartzea ahalik eta lasterren egiteko aukera ematen duen informazio esanguratsuen igorpen eraginkorra eginez, txostenaren hasieran adierazten zuen moduan.

5.2 BESTE IKASTARO BATZUETAKO AIPAMENAK

José Ramón Ubieta jaunak, 2016ko apirilaren 8an absentismoari buruz egindako jardunaldian², "Estrategias de trabajo colaborativo en la coordinación interinstitucional. La experiencia de Interxarxes (2000-2015)" izenarekin egindako hitzaldian, absentismoa ikuspegi bakar batetik, hots, eskola, gizarte, osasun edo bestelako ikuspegi bakar batetik jorratu ezin den arazotzat hartzen du. Beraz, nola lagun dezakegun ikusi behar dugu, pentsatzeko eta arazo horri elkarrekin aurre egiteko.

Jada zaharkituta dagoen ongintzaren eta laguntzaren arteko erlazioaren paradigma zaharraren aurrean, bi paradigma berri hauetako bat hautatu beharra proposatu zuen: alde batetik, buruzagirik gabeko hiperkudeaketaren paradigma (berringeniaritzaren eredua) dago, baliabideak protokolizatuz eta bideratuz optimizatzea dakarrena; beste aldetik, "elkarriketa

² <http://www.cecobi.hezkuntza.net/web/guest/curso-2015-20161>

printzipio gidaria delako” paradigma dago, kasuaren zentraltasunean oinarritzen dena, subjektuarentzako arreta orokorra bilatzen duena eta profesionalen arteko diziplinarteko elkarrizketa oinarri duena.

Bi paradigmek sareko lana defendatzen dute, baina ikuskera ezberdinetatik:

- “Berringeniaritza”ren ereduak (administrazioak enpresatik inportatutako irizpideei helduta lan egin behar zutela pentsatzen hasi zirenean sortutakoa) baliabideen optimizazioa du helburu, eta antolaketa prozedurak protokolizazioa eta bideratzea dira. Koordinazioa eta lankidetzaren eginkizunak eta zerbitzuen banaketatzat eta bideratetzat jotzen dituzte.

- “Kasuaren zentraltasuna”ren ereduaren ustez, sarea laguntza da: subjektua da elementu zentrala. Haren helburua kasuaren arreta orokorra da, eta prozedura diziplinarteko elkarrizketa da. Lanbide eraginkortasuna emango digu, profesionalak izanda, elkarrekin lan egiteko eta sistemak edo dagokigun zereginean bideratzea ahalbidetzen diguten lankidetzaren estrategiak ezartzeko orduan dugun gaitasunak. Galdera ez da “Niri dagokit?”, “Zer egin dezaket nik kontu honetan?” baizik. Ezin dugu espero kanpotik norbaitek esatea nola joka dezakegun modu egokian kasu jakin batean; hitz egin behar dugu, pragmatika bat aurkitzeko, hau da: jokatzeko, ideia batzuk izateko...Eta hori guztia hitzak funts gisa duen ahalmenaz baliatuz: berezkoa duguna da, eta sortzeko gaitasun handiagoa duena; hitza gizakiaren berezko tresna gisa. Eta ez dugu ahaztu behar lan honetan gidatzen gaituena ondorioen etika dela, eta ez asmo onen etika.

Sareko lanak agertuko luke diziplinartekoa den eta helburu bikoitza duen elkarrizketa bat antolatzeko dugun gaitasuna. Hona hemen bi helburu horiek: lehenengoa orientatzea edo “zer pasatzen den jakitea” da, proaktiboak izateko eta egoerei aurrea hartzeko; bigarrena gure zereginari eustea da (gure esku-hartzea duten egoerek sorrarazten duten larritasuna lasaitzea eta partekatzea, presak saihestea...).

Beste adibide bat Jordi Longás Mayayo jaunak, Ramón Llull Unibertsitateko irakasleak, eman zigun, Bilbon, 2015eko apirilaren 23an eskola absentismoari buruz egindako jardunaldian, izenburu honetako hitzaldian: “*Hezkuntza laguntza ingurune konplexuetan. Sareko lana eta erakunde arteko lankidetzaren eskola-arrakasta hobetzeko*”. Honela laburtuko dugu³:

Eragileei eskola-arrakasta lortzeko hezkuntza proiektu bat lantzea ahalbidetzen dien ikuspuntu global bat planteatzen du. Neuronaren metafora erabiliz, lau printzipio planteatzen ditu:

1. *printzipioa: konplexutasunetik begiratzea* (eta ez sinplifikazioa, interdependentzia, eredu ekologikoa, ikuspegi sistemikoa).

Gure arrakasta eta porrota inguruan bizi izan dugunarekin erlazionatuta daude gehienbat, eta ez horrenbeste gure merituarekin. Zentzu horretan, beharrezkoa da ez sinplifikatzea. Eredu ekologikoaren ideia hori aitortu beharra dago, ez banakako lanaren ideiarekin dagokionez bakarrik, hezkuntza zentro baten modura ere bai, gizartean zeregin garrantzitsua duelako. Baliteke ikuspegi sistemikoak orain arte segurtasun handia eman digun zerbait baztertzera eramatea: beharizanen zatiketa hori, diziplina zientifikoaren zatiketaren ondorio zena, espezializazio handia eskatzen zuelako. Eskema honetan, arriskuan dauden haurren problematika anitzari erantzutea litzateke egin beharrezkoa, politiken edo ekintzen aniztasun globalagoa eta koordinatuagoa garatuz.

2. *printzipioa: pertsona (herritarra) esku-hartzearen erdian*

³ <http://www.cecobi.hezkuntza.net/web/guest/curso-2014-20151>

Pertsonalizatzeko, erdian jarri behar ditugu pertsonak, eta pertsonen laguntzeko gai diren sistemak eduki behar ditugu; izan ere, beste gai burokratiko batzuetan denbora ematen dugunean, gaizki ateratzen da zerbait. Espazio horiek berreskuratu behar dira, erdian dagoen herritarraren ideia hori lantzeko eta harekiko loturak identifikatzeko. Logikoa litzateke pertsonekin zuzenean jarduten duten zerbitzuak beren artean koordinatuago egotea, zeharka. Horretarako, erakundeak lankidetzan aritu behar dira haien artean, profesionalen borondatea ez baita nahikoa. Erakundeen arteko esparrua beharrezkoa da.

3. *printzipioa: lurraldea erreferente modura* (hurbiltasunerako, gobernantzarako, tokikoaren eta globalaren arteko orekarako, demokraziarako, gizartearen iraunkortasunerako eta abarretarako politikak).

Bizia jokatzeko dugu ikastetxean, anbulatorioan, supermerkatuan, bizi garen kalean... Asko dago gure inguruan. Bertan gobernantza maila handia egon daiteke, jendea inplikatzeko laguntzen duena...

Bi kontzeptu garrantzitsu daude: a) gobernantza maila: nire lanbidean, nire lanean, oro har gizarte guztiaren ardura dugula sentitu behar dugula ulertzea da, eta ez bakarrik gure zerbitzuetan dugun zatiarena. Nire begirada desberdina bada eta niri dagokidala sentitzen badut, ongizate publikoarekin konprometitu egongo gara. Hala ere, hurbileko gobernu hori mehatxupean dago (murrizketa finantzarioak, lege-aldaketak...); b) tokikoaren eta globalaren arteko oreka: nortasunak barreiatuz doaz, norberarena, herriarena... Nortasun kolektiboa barreiatuz doa, eta, horren aldean, egoaren gurtza sublimatzen ari da, eta horrek ia patologikoak diren muturretara garamatza (horren adibide da bere buruaz beste egin zuen pilotua, hegazkinekiko bidaiari guztiak berarekin eramane zituena hedabideetan agertzearen). Oso garrantzitsuak diren elementuak daude, parte-hartzeari, autonomiari, autokudeaketari eta abarri buruzkoak, eta, horiei dagokienez, badago herri gisa proiektu bat garatzeko aukera. Hiri handietan hiri hezitzailearen eredua dago. Tribu oso bat behar da haur bat hezteko. Horixe da ideia, gizarte hezitzailea duen ingurua lortzeko modua aurkitzea, hobeto bizitzeko. Hurbiltasuna, eskolaren zeregina, garrantzitsuak dira, norberak elkarrekin bizitzen eta hiritarra izaten ikasten duen eremu gisa. Gaitasun hori gure ikasle guztiek lortu beharko lukete.

4. *printzipioa: sare-eredua proposamen gisa* (lankidetzarako kultura, informazio trukea, ikuspegi globala eta komunitate-proiektua, horizontaltasuna eta zeharkakotasuna, kapital soziala).

Norberaren neurona-sareak automatikoki funtzionatzea ahalbidetzen digu. Gure bihotzak taupadaka jarraitzen du etengabe, gure burmuineko parterren batek hala egiten jarraitzeko esaten diolako. Sare sozialaz ari garenean, antzeko zerbaitez hitz egiten ari gara. Gizarte batzuetan funtzionamendu automatikoa beste batzuetan baino hobea da, eta badaude beste batzuk baino adimentsuagoak diren gizarteak, arazoetan aurrerapauso gehiago ematen dituztelako, beharizanen inguruko erabaki hobeak hartzen dituztelako eta etorkizunerako estrategikoagoak eta positiboagoak diren jarduketak jarraitzen dituztelako. Gizarte horiek hobeak dira pertsonentzat. Horrek estrategia sozialen egitura bat eraikitzeko moduan pentsatzera garamatza, gure burmuinaren gisan funtzionatuko lukeena. Hortik dator sare-ereduaren ideia hori, pertsonak babesten dituen eta haien artean lotzen eta hurbiltzen dituen. Horrela, hezkuntza eragile bakoitzaren esku-hartzeak eraginkoragoak dira.

Egile horien teoria eta hausnarketa horiek guztiak bermatuta daude, maila txiroetakoak diren eta baztertuak izateko arriskuan dauden ikasleekin beren eguneroko lanean eta zuzeneko harremanetan esperientzia dutelako eta ondo jarduten dutelako. "Jardunbide egoki eta eraginkorren" eredua dira absentismoaren aurkako borrokan, ikasleen gaitasun mailaren hobekuntzan, familiekiko lankidetzan, desabantaila soziala gainditzean, eta azken finean,

ikastetxea ingurua eraldatzen duen eragile bihurtzean, beste erakunde batzuekin lankidetzan arituz.

María Eugenia Sánchez Guerrero adibide da aipatutakoen artean. Sevillako Paulo Orosio Haur eta Lehen Hezkuntzako zentroko zuzendaria da, eta 2014. urtean hitzaldia eman zuen Bilbon egin ziren eskola-absentismoari buruzko jardunaldietan⁴. Ikasgeletan duen esperientziaren emaitzaren modura, bere zentroan ebaluazio diagnostikorako probetan errendimendu akademikoa hobetzeko eta eskola-absentismoa desagerrarazteko gakoetako bat zein den azaldu zuen: irakasleen inplikazioa, metodologia egokia eta ikasleen interesetara egokitua (proiektuekin lan egitea), familien inplikazioa ikastetxean eta hezkuntzan, prebentzioa eta jarraipena, inguruko erakunde eta eragile guztien inplikazioa eta lankidetzatza (gizarte zerbitzuak, udaltzaingoa, pediatriak, buru osasuneko zentroak, kale hezitzaileak, herritar plataformak, GKEak...), derrigorrezko bigarren hezkuntza eskaintzen duten zentroekiko koordinazioa... Horiek guztiek eragina dute eskola-absentismoa desagerrarazteko orduan.

Ildo horretatik, Miguel Ángel Santos Guerrak (2012) esandakoaren arabera, absentismoari eta eskola-porrotari buruzko azalpen guztietan ikasleen edo familiaren hutsak aipatzen direnean, *“ezinezkoa da edukien itxerari eta egiturari, profesionalen erabilitako metodologiari, egindako ebaluazioari, ikasgelako giroari, eskatzen den mailari, ikastetxearen beraren zentzuari eta abarri buruzko galderak agertzea. Eta, galderarik gabe, zaila da erantzunak bilatzea. Diagnostikoa gaitzki eginda dagoenean, emaitzak ere akastunak izaten dira”*.⁵

”Eskola-absentismoa hezkuntzaren kalitaterako erronka gisa” izeneko hezkuntza-ikerketako lanak, J. Rué, M. Amela eta M. Buscarons-ek egin zutenak (2003), ondorioztatzen du ikerketa horrek errealitate konplexu baten aurrean jarri dituela. Errealitate horrek ikasle zehatz batzuekiko mugak agertu ditu, baina, horrez gain, beste bide batzuk ere erakutsi ditu irakaskuntzan jarduteko eta derrigorrezko hezkuntzako erabiltzaile guztiei kalitate bermeak eskaintzeko. Horrek pentsamolde aldaketa dakar: arreta handiagoa jarri behar dugu eskolatze berrian, hau da, sortzen ari diren eskarrietan egoera pertsonal berezi edo espezifikoei (adibidez, ikasle absentistak) laguntza ematean baino. Ikasle horiek eurentzat den erakunde baten aurkako hainbat erronka mota agertzen duen sektorea dira, haren eginkizuna aintzat hartu ezin duten edo, are txarrago, zuzenean gaitzesten dutela.

Mª Teresa González Gonzálezen "Absentismoa eta eskola bertan behera uztea hezkuntzako bazterkeriaren egoera berezia" artikuluan (2006), absentismoaren arazoari heltzen zaio, eta ikaslearen gaineko foku bakarretik (famili ezaugarriak, bizi den komunitatearenak, bereizgarri pertsonalak, portaera akademikoak) eskola-antolakuntzaren eta hezkuntza politiken fokura igarotzen da, eta zera dio ondorio gisa:

- Absentismoa eta eskola-uztea saihesteko jarduketa oro eraginkorra izateko, ikastetxeko kide guztiak ados egon behar dira honako honetan: bertaratzea hobetzeko, aldaketa esanguratsuak egin behar dira ikasteko giroen kalitatea hobetze aldera.
- Garatzen diren estrategia eta planen abiapuntua honako hau izan behar da: ikastetxeak azterketa egin behar du, eta ulertu egin behar du zergatik ez doazen ikasleak eskolara,

⁴ <http://www.cecobi.hezkuntza.net/web/guest/129>

⁵ <http://www.cecobi.hezkuntza.net/web/guest/ano-2013>

zergatik deskonektatzen diren curriculumetik, zergatik ez zaizkion lotzen lan akademikoari, ezta gizarteari ere... Hortaz, ezinbestekoa da jakitea zein neurritan eragiten duten egiturek beraiek, eskaintzen diren curriculumek eta gelako irakaskuntzek, inguruarekiko harremanek eta ikastetxearen funtzionamendua egituratzen duten usteek bertaratze eta eskola-uzte arazoetan.

Europar Batasuneko INCLUD-ED Ikerketako Esparru Programen barruan, A. Flecha, R. García, A. Gómez eta A. Torreren (2009) "Eskola arrakastatsuetan parte hartzea ikerketa komunikatiboa" artikuluan agerienez, eskolaren eta familiaren arteko harremanean oinarritzen diren ikerketek frogatu egin dute familien eta komunitatearen partaidetzak areagotu egiten duela gutxiengo kulturaleri dagozkien edo minusbalotasuna daukaten ikasleen errendimendua (Caspé, López eta Wolos, 2007; Dearing, Kreider, Simkins eta Weiss, 2006; Driessen, Smith eta Slegers, 2005; Hess, Molina eta Kozleski, 2006; Merry, 2005). Nazioarteko komunitate zientifikoak jada ezagutzen dituen ekarpen horiek hezkuntzaren arrakastarekin lotzen diren parte-hartze motak zeintzuk diren jakiteko sakontzea eskatzen zuten. Includ-ed proiektuaren emaitzek komunitateak ikastetxeetan parte hartzeko dauden molde batzuen sailkapena ekarri zuten: informatiboa, aholku-emailea, erabakitzailea, ebaluatzailea eta hezitzailea. Argi eta garbi ikusi da familien eta komunitatearen parte-hartzeko jarduketak jakin batzuek lotura daukatela maila sozioekonomiko txikiko eta talde gutxituetako ikasleen arrakastarekin: familien prestakuntza, komunitatearen esku-hartzea erabakia hartzeko prozesuetan, eta parte-hartzea curriculumaren garapenean eta ebaluzioan.

2009ko azaroko *Mundu aldakor baterako funtsezko gaitasunak* izeneko agiriak (Batzordearen komunikazioa Europako Parlamentuari, Kontseiluari, Europako Batzorde zientifiko eta sozialari eta Eskualdeen lantaldeari) hauxe dio: "*Metodo berritzaileak, adibidez ikasketa-programa pertsonalizatuak eta esperimentazioan oinarritutako ikasketa, bereziki erabilgarriak izan daitezke eskolako esperientzia negatiboak edo porrotez beteak jasan dituztenentzat*".

Carlos Ferreirós fiskalak (2011) derrigorrezko irakaskuntzari eta Fiskaltzak egin ahal duen esku-hartzeari buruz egindako azterlan luze eta zorrotzean azpimarratu egiten da herri garatuetako haurren babeserako xedapenen eraldaketaren ardatza; hain zuzen ere, haurrak eta nerabeak *eskubidedun subjektu* gisa kontuan hartzea. Bertatik sortzen da babeserako espedienteak eraentzen dituen funtsezko printzipioa: "adingabearen interesa". Printzipio horrek gidatu behar du botere publikoek adingabeen eskubidea –kasu honetan, hezkuntzarako eskubidea– jardunbide desegokien aurka babesteko egin beharreko esku-hartzea, jardunbide horiek familiek ontzat eman arren.

Carlos Vázquez González zigor zuzenbideko irakaslearen artikuluan (2013), botere publikoek eta familiek hezkuntzarako eskubidea bermatu behar dutela aipatzeaz gain, gizarte-bazterkeriarekin, marjinazioarekin eta delinkuentziarekin lotutako absentismoak gizartean eragiten duen arazoa aztertzen da. Izan ere, ikerketa kriminologikoan egiaztatu ahal izan den legez, eskola-porrotak edo eskola-uzte goiztiarrak eragina du gazteen delinkuentzian.

Maribel García García irakasleak (2009) eskola-absentismoaren kausa zahar eta berriak identifikatu ditu. Kausa zaharrek egiturazko gizarte-ezberdintasunetan dute jatorria (ezberdintasun ekonomiko, sozial eta kulturalak), eta baita hondarreko zenbait berezitasun kulturalen biziraupenean ere. Horiek guztiak Lehen Hezkuntzan ikusten dira argi eta garbi.

Kausa berriak, aldiz, eskolatze-garaia luzatu izanari loturiko absentismo-egoerei buruzkoak dira. Ikasten eman beharreko epea luzatu izanaren ondorioz, 14 eta 16 urte bitarteko zenbait ikaslek eskolan jarraitu behar dute, euren interesak eta igurikimenak bestelakoak izan arren, eta, horrenbestez, eskolak ikasle-profil berri horren ezaugarrietara egokitu behar ditu bere metodoak eta antolamendu pedagogikoa.

José Luis Martínez Pérez-en doktorego-tesiak (2009) jasotzen duenez, eskola-absentismoa eragiten duten faktoreek hezkuntza-sistemaren funtzionamendu konkretuarekin izaten dute zerikusia sarritan. Eskola-absentismo kasu gehienetan funtsezko papera jokatu ohi du ikastetxeak berak. Ikastetxeak eskaintzen dituen aukerek hezkuntza-aukerak irekitzen edo ixten dituzten heinean, aurrebaldintzek eragin handiagoa edo txikiagoa izango dute portaera absentistak eragiten dituzten faktoreetan. Horrenbestez, eskola-absentismoa eskolaz kanpoko faktore batek eragiten duen kasuetan ere eskolak paper garrantzitsua izan dezake, ikasleari eskain diezazkiokeen hezkuntza-aukerari eta eskola-integrazioari dagokienean.

Mª Teresa González González irakaslearen “Eskola-absentismoa: ikastetxetik nola erantzun” artikuluan (2014), berriro dio beharrezkoa dela ikastetxe orok eskola-absentismoa prebenitzeko edo ahalik eta arinen esku hartzeko kontuan izan beharko lituzkeen planteamendu, estrategia eta neurriei erreparatzea. Prebentzio politikaren modura jarduteak ikastetxearen funtzionamenduaren zenbait alderdiri erantzutea eta hobetzea esan nahi du, alderdi horiek ikasleek duten eskola-esperientziari eragiten baitiote. Horrela, ikasle horietako batzuk ikastetxetik, ikasgeletatik eta hezkuntzatik urruntzen edo aldentzen joatea prebenituko litzateke; izan ere, aldentze horrek jarrera absentista eragiten du, eta denborarekin areagotu egiten du jarrera hori. Alde horretatik, absentismoa ekiditen duen eta horren aurka gehien babesten duen faktorea ikastetxearekin eta ikasketarekin ahalik eta gehien inplikatzeko da. Horretarako, ikastetxea ikasleak harrapatzeko gai den erakunde baten modura itxuratu behar da, bertako giroan zentratuz, dinamika kurrikularrak landuz eta ikasteko giro egokiak sortuz, toki erakargarriagoa izatea lortzeko, ikasleek egon nahi duten toki bat. Horretarako, ikastetxeak aztertu behar du nola lor dezakeen giro positiboa, ongietorria ematen duen giroa, segurua, akademikoki erronkaria eta ikasle guztientzako pertsonalizatua dena. Gainera, administrazioen eta gizarteko eta komunitateko sektoreen arteko lankidetzan eta koordinazioan oinarritutako ekintzen alde egin behar du. Familien lankidetzan eta inplikazioan ere berebizikoak izango lirateke. Zentzu horretan, hezkuntza zentroek zerbitzu desberdinekiko harremana lantzeko mekanismoak abiarazi behar direla dio, zerbitzu horiek baliabideak ematen dituztelako eta batez ere, komunitatea sustatzen dutelako: interdependentzia- eta laguntza-sareak familien baitan eta kanpoan, bizilagunen artean, zerbitzuetan eta ikastetxean. Azken batean, nerabeak mugitzen diren gizarte-egitura indartzea litzateke.

Arazo honen dimentsioa, txikia izanik hezkuntza-sistemaren ikuspuntutik, ez da hala norbanakoaren ikuspuntutik, eskola-porrota eragiten duen egoera hori baita pertsona horien geroke bazterketa sozialaren arrazoi bat. Arrazoi horrengatik, txosten honetan, aurrekoetan bezala, J. Delorsek (1996) zuzentzen zuen XXI. menderako hezkuntzari buruzko Nazioarteko Batzordeak UNESCOri egindako Txostenean ageri dena azpimarratzen dugu:

"Herrialde askok, batez ere herrialde garatuak, gaur egun hezkuntza politiketarako oso berrigaria den fenomeno jasaten dute: eskolatze-aldia luzatzean paradoxa da gizartean ahulenak diren edo eskola-porrota jasaten duten gazteen egoera larriagotzea, boberantz egin ordez. Munduko hezkuntza arloko gasturik handienak dituzten herrietan ere, eskola-porrotak eta bertan behera uzteak ikasle askori eragiten diete. Gazteen kategoria biren arteko zatiketa sortzen da, are zatiketa larriagoa, lan arloan irauten duela kontuan

hartuta. (...) Bazterkeria sortzen duen aldetik, eskola-porrota kasu askotan indarkeria molde batzuen edo norbanakoen galbideen sorburua da. Gizartearen ebuna urratzen duten prozesu horien ondorioz, eskolari gizarte bazterkeriaren eragile izatea leporatzen zaio eta aldi berean eskolari integratzearako edo berrintegratzearako funtsezko erakunde gisa dei egiten zaio. Hezkuntza politikari planteatzen zaizkion arazoak bereziki zailak dira; eskola-porrotaren aurkako borrokak, beraz, gizarte-agindua izan behar du" (61. or.)

Ikerketa ezberdinek arazo hori jorratzen dute, horien arabera eskolagabetearen ondorioak larriagoak baitira orain enplegu osoa zegoen garaian baino. Como se afirma en el artículo “Prevención y tratamiento del absentismo y de la desescolarización en Francia: experiencias y nuevas formas de actuar”, de M. Esterle Hedibel (2005), “*el nivel de formación requerido para ocupar un empleo se ha elevado hoy, y las perspectivas socio-profesionales de los alumnos que dejan el sistema escolar sin título y/o antes de los 16 años se han reducido considerablemente*”.

Azkenik, Europar Batasunaren 2020. urterako helburuetako bat da eskola-uztearen portzentajea % 10etik behera egotea, eta belaunaldirik gazteenaren % 40k, gutxienez, goi mailako ikasketa osoak eduki beharra. Kontuan hartzen badugu “eskola-uztea” terminoarekin Derrigorrezko Irakaskuntza bukatu ostean beste ikasketarik egiten ez duten gazteen portzentajea adierazten dela, arazoa askoz larriagoa da absentisten kasuan; izan ere, horiek, arazoak iraunez gero, ez lukete ezta Oinarritzko Irakaskuntza ere amaituko.

6 BILBOKO UDALA, LANBIDE ETA BILBOKO ARTABE INSTITUTUAREN BATERAKO ESPERIENTZIA ADINGABE ABSENTISTA ETA HAIEN SENIDEEKIN EGINDAKO ESKU HARTZEAN

2017ko maiatzaren 18an absentismoari buruz egindako jardunaldiko mahai-inguruan eskola-absentismoa kentzen joateko eraginkorrenak diren esperientziak partekatzea eskatu zizkioten parte-hartzaileei, eskola-absentismoa arintzen joateko. Bestalde, hain eraginkorrak ez zirenak adieraztea eskatu zieten.

Azalpena LANBIDEK, Bilbo-Otxarkoagako OINARRIZKO GIZARTE ZERBITZUEK, eta ARTABE BHI ikastetxeko (Bilbo) zuzendaritza eta irakasle taldeak egindako sare-lanaren esperientzia azalduz hasi zuen.

LANBIDEren aldetik, Leire Ormazabalek Artabe BHI ikastetxearekin batera egiten ari diren proiektua azaldu zuen, hain zuzen, 2014an abian jarri zutenak. Urte horretan absentismo tasa handienetakoa zen Bizkaiko ikastetxe guztietan. Lanbide Txurdinagako erabiltzaileak eta zentroko familiak berak dira. Oro har, prestakuntza gutxi eta enplegarritasun zailtasunak dituzte, eta DSBEn jasotzaile gisa, eskubide eta betebeharrak batzuk dituzte, "inklusio aktiborako hitzarmen" bat sinatzen dutenak, eremuko beste gizarte-zerbitzu batzuekin batera Enplegu Akordio pertsonal bat egiten dute. Zenbait neurriren artean, zenbait jardueretan laguntzea proposatzen zaie beren seme-alabek ikasten dituzten Artabe BHI: ikastetxeko batzordea, literatura-solasaldi dialogikoak, talde interkatiboak, gurasoen eskola.

Institutuak pertsona horien parte-hartzea egiaztatzen du jarduera horietan, eta hori guztia enplegu akordio pertsonalean barne hartzen da.

Oso esperientzia positiboa izaten ari da, integrazteko zenbait helburu lortzen laguntzen ari dena. Horrez gain, prestakuntzaren, arauen eta hezkuntza-ohituen garrantziaren balioa nabarmentzen duten belaunaldiak sortzen dira.

Eva Tabernero, Artabe BHIko zuzendariak onartzen du Institutuak ezin diola aurre egin kasuen arazoari, eta auzoan lan egiten duten erakunde eta elkarten arteko lankidetzak duen garrantzitsua adierazi du. Erakundeei eta elkarteei atak irekitzen dizkie, baina baita familiei ere, erabakietan, gatazkak konpontzen eta bestelakoetan parte har dezaten. Helburua da absentismoa txikiagotzea eta 16 urterekin gertatzen den eskola-uztea gelditzea, bizikidetzak hobetzea eta baita eskolako emaitzak ere.

Egitura bat dute, eta horren bidez, modu ordenatuan sar daitezke Institutura kanpoko eragileak (Batzorde Mistoak sortuz: zentroa, oinarrizko gizarte-zerbitzuak, Pisekalo, auzoko elkarteak) nahiz senideak (60 pertsona sartzen dira zentrori: 13, boluntarioak dira, 47, gurasoak edo senideak. Zazpi alfabetatze talde batean daude, 19, gurasoen taldeetan, bi orduko prestakuntza egiten dutenak, eta bat, geletara sartzeko, sei, talde interaktiboetan, 10, literaturaren inguruko solasaldietan, eta hiru, musika, plastika eta teknologiako gelan laguntzeko). Familiak sartzeak konfiantza-giroa sortzen du, eta beraien seme-alaben hezkuntzan parte hartzen dute, zehazki, gertatzen diren arazoak konpontzen, hori guztia lanerako prestakuntza erabilgarri bat egiten saiatuz, eta enplegarritasuna hobetzeko balio zaizkien ohiturak sortuz.

Otxarkoaga-Txurdinagako oinarrizko gizarte-zerbitzuen aldetik, *Pilar Górgolasek* haurrei babesteko gaietan parte hartzen duten "Berariazko taldeen" lana nabarmentzen du, hala nola EISE eta Pisekaloko taldea, familia ijitoekin lan egiten duena. Nabarmentzen dira esku-hartze psikosozialeko programa eta eskola absentismoko programa. Artabeko bitartekarien lana horietan oso lankidetzat estua da: institutuan bertan aritzen dira, sarreran eta irteeran, familiekin hitz eginez, irakasle-taldeen bileretan...

Beste ekintza positibo bat Pisekalok amen eskolan egindakoa da. Bizitza ez da aldatzen iritziarekin, baizik eta ereduarekin, eta ikasleek beraien gurasoak Institutuko prestakuntza-jardueretan parte hartzen ikustearekin. Halaber, beraien jokabidea arautzen duen elementu gisa balio du, bere aitak edo amak izaten duen portaera ikus dezaketelako. Pilarrek azpimarratzen du banakotasunaren hesiak apurtu behar direla, pertsona guztiek helburu bera dugulako.

Azkenik, burokrasia hobetu behar dela dio. Ezartzen diren prozedurek aurrekariak, historia, labur ikusten lagundu behar dute, baina izapideek esku-hartzea moteldu gabe.

Jacín Estévez, NEVIPEN- Pisekalo programakoa. Bere asmoari buruz hitz egiten digu: ijitoen erkidegoa bere aldaketaren eta partaidetzaren eragile aktiboa izatea, gainerako eragileek erkidego hori ezagutzea eta administrazioek kontuan hartzea.

Pisekalo programa Udaleko programa bat da, eta gizartetik baztertzeko arrisku arina eta moderatua duten familiekin lan egiten da.

Laguntza hobetzen duten hiru jarduera aipatzen ditu, horrela, zentroko familiarekiko harremana ere hobetzen delako, parte hartzen lagunduz: 1).- Aholkularitza (zuzendaritza-taldeari, irakasleei eta abar). 2).- Taldeak berak esku hartzea (elkarrizketak senideei eta banan-banakoak, enpatiaz). 3).- Taldeko esku-hartzeak (gurasoen eskolak, ikasteko erkidegoak, araudiak landuz, gosari osasungarriak eta bestelako gaiak).

Laurek sareko lanaren garrantzia azpimarratzen dute: hiru gabe ez ziren emango emaitza onak, 79 kasuren absentismoa txikiagotuz, 60 eta 44ra azken hiru urteetan. Arazo larria dela jakinda, baina bide onetik doazela ziur egonda.

Hauen garrantzia azpimarratzen amaitzen da:

- Sarean lan egitea (erakunde, zerbitzu eta eragile bakoitzak bere ikuspegia du).
- Familiek parte hartzea (zentroaren erabakietan, gelen kudeaketan, prestakuntzan...).
- Jokabide absentista hainbat ikuspegitik bideratzea (pertsonala, familia, gizartea, osasuna...).

Eta zenbait zailtasun ikusten dituzte:

- Absentismoaren arazoa kroniko bihurtzen denean. Horregatik funtsezkoa da lehenbailehen eta eraginkortasunez aritzea.
- Protokoloak modu zurrunean eta testuingurua kontuan hartu gabe erabiltzen dira.
- Burokraziaren disfuntzioak hasten dira (erraza dena zail egiteko artea, balio ez duenaren bidez).

7 ONDORIOAK-SINTESIA

- "Kexaren kulturatik" "irtenbidearen kulturara" pasa behar dugu. Absentismoaren kasuan, irakasleen esku-hartze proaktiboak izatea eskatzen du, beste eragile batzuekin

batera jokabide absentistaren arrazoiak azter ditzaten eta esku-hartze egokiena proposa dezaten, aurkitutako arrazoi bakoitzaren arabera. Ildo horretan, ezinbestekoa da pertsonen ikasle bakoitzean eragina izateko gaitasun handiagoa izatea, lagungarriak izateko eta beraien abiapuntuko egoera hobetzen joateko.

- Eskola-absentismoa saihesteko, erakunde guztietako profesionalok “subjektua” elementu zentrala duten esku-hartzeko ereduetan aurrera egin behar dugu. Sareko lana absentistarentzako eta haren familiarentzako laguntzatzat eta diziplinarteko elkarrizketatzat jotzen da.
- Ikastetxera sarri ez joateak neurri handi batean ikaslearen garapen pertsonal, sozial eta akademikoa eragozten du, eta horrela epe luzean gizarte bazterkeriako egoerak sortzen dira. Gainera, hamahiru urteotan jasotako datuek, jardunbide egokien azterketak eta azterlan konparatuek agerian jarri dute eskola-absentismoa beste arazo batzuen “detektagailu” on gisa dabilela: tratu txarra, berdinaren arteko eraso eta osasun arazoak, besteak beste.
- Eskola-absentismoa eskola-uztea ekartzen duen fenomeno interaktibo eta heterogeneoa da. Egoera hori faktore ezberdinek eragin dezakete: abiapuntu ezberdinak, eskola-ibilbide ezberdinak, kideen taldearen eragina, etorkizunari buruzko pertzepzioak, familien maila soziala, eskolaren inguruan norberak eta familiak dituen igurikimenak... Arrisku-egoeran dauden pertsonen ez dituzte beti portaera absentistak izaten, eta absentismoaren zio guztiak ere ezin dira gizarteari edo familiari loturiko baldintzatzaileen bidez azaldu.
- Derrigorrezko eskolatzea luzatzeak ikasleentako batzuek eskolatze hori nola bizi duten baldintzatzen du, eta Lehen Hezkuntzatik Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzara bitartean absentismo-egoerak gertatzea azaltzen du.
- Absentismoari lotuta dauden eta ikastetxean bertan dauden zenbait faktore kontuan hartzeko modukoak dira. Bi ardatz garrantzitsu lirateke –eta ez dira bakarrik– curriculum eta irakaskuntza, alde batetik, eta ikastetxeko giroa eta ikasteko giroa, bestetik. Irakasleen eta, oro har, ikastetxeen zeregina eta ardura funtsezkoak dira, batez ere ikasle bakoitzak ikastetxeko eta taldeko kide dela senti dezan. Hala ere, absentismoa prebenitzeko dinamikak eta jarduteko moduak garatzeko, irakasleak babesten dituen eta horien esku-hartzea errazten duten politikak behar dira.
- Ikerketatik eta esperientziatik ateratako datuek erakusten dutenez, adin goiztiarragoetan esku hartu beharra dago. Ikaslea ikastetxetik aldentu denean, jada zaila da jarrera absentista zuzentzea.
- Baina, ikasturte honetan Oinarrizko Lanbide Heziketan DBH amaitu gabe 15 urterekin sartzen diren ikasle asko absentistak direla eta, jokabide hori bideratu ezean, hezkuntza-sistematik kanpo geratuko direla egiaztatu ondoren, Oinarrizko LH da lehenetsutako esku-hartzea hartu beharko duen beste etapa bat.
- Eskolagabetzearen definizio operatiboa aldatu egin da (“ikasle batean matrikulatuta ez egotea”), eta, beraz, kasu konkretu batzuei bakarrik egotzen zaie arazo hori, normalean “etxeko irakaskuntza” izeneko kasuei lotutakoak, familiak hala egitea

erabakita.

- 2016-2017 ikasturteko datuen azterlan estatistikoak agertzen du absentismoaren eta sare, maila eta sexu aldagaien arteko elkarreraginari buruzko jarraibide ezagunak errepikatzen direla. Baiezta daiteke hiru eraginak adierazgarriak direla, eta honako hau ondoriozta daiteke: 1) absentismoan eragin handiena duen aldagaia sarea da; 2) sexuaren, mailaren eta absentismoaren arteko elkarreragina dago, baina mailen arabera ez da berdina; eta 3) sexuak eragina du absentismoan, eta mutilak dira absentismo-tasa handiena agertzen dutenak.

Bilboko Udalak, Lanbidek eta Artabeko BHIk batera azaldutako esperientziari dagokionez, eskola-absentismoa desagertzen eta prebenitzen eraginkorrak diren esku-hartze eta jarduera hauek jasotzen dira:

- Sarean lan egitearen beharra. Horrela, hau egin daiteke:
 - Erakunde bakoitzak, egiten duen esku-hartzean duen ikuspegia ematea.
 - Ikuspegi horiek egoera eta historia pertsonal bakoitzaren esanahi osoa sortzea.
 - Erabiltzaileak eragile desberdinen lotura eta koordinazioa antzematea.
 - Erakunde desberdinek bakarrik parte ez hartzea, baizik eta funtsezkoa den zerbait: familia eta haren gizarte eta lan testuinguru desberdinak barne hartzea.
 - Hobekuntzen benetako emaitzak lortzea: absentismoa txikiagotzea, familiek ikasketa-alderdiak baloratzea; inplikazio handiagoa izatea eta gaitasun profesionalak lortzea.
- Familien partaidetza izatea. Parte-hartze hori mota desberdinetakoa izan daiteke:
 - Familiak zentroan egotea.
 - Ekintza jakinetan, gelakoak barne, beste profesional batzuekin parte hartzea.
 - Familien prestakuntza (amen eskola, gaitasun profesionalak garatzera...).
 - Familientzako zentroak irekitzea: harrera eta arreta integrala, senideentzako prestakuntza antolatzea, gizarte- eta lan-orientazioa, laguntza terapeutikoko taldea...
- Jokabide absentista hainbat arlotatik jorratzea:
 - prebentzioa, koordinazioa, esku-hartzea, familia-jarraipena...
 - Esku-hartze taldeak oinarrizko gizarte-zerbitzuetan sartzea (bitartekariak, Pisekalo, beste talde batzuk...).
 - Sailen arteko udal koordinazioa (gizate-ekintza, osasuna, segurtasuna, hezkuntza...).

Arazo honek Bizkaian 2016-2017 ikasturtean izan duen dimentsioari buruz honako ondorio hauek eskaintzen dira:

- Portaera absentista duten eta eskolagabetuta dauden ikasleen guztizko kopurua 1.848 izan da (Oinarrizko Irakaskuntzako ikasleen % 1,7). Kopuru horrek gehikuntza ekarri du (143 kasu), aurreko ikasturtearekin alderatuta. Dena den, ikasturtean zehar pilotutako absentismoa kontuan hartzen ez badugu, anekdotikoa edo berezia

izateagatik % 10etik beherakoa denean, kopurua 764 (oinarrizko irakaskuntzako ikasleen % 0,59).

- Ikastetxe publikoetan Lehen Hezkuntzako ikasleen % 2,8k eta DBHko ikasleen % 3,6k portaera absentista izan du.
- Ikastetxe pribatu itunduetan portaera hori izan duten ikasleen portzentajea % 0,4 izan da Lehen Hezkuntzan eta % 0,9 DBHn.
- Ikasturtean Lehen Hezkuntzan metatutako portaera absentista aztertuz gero, portzentajerik handiena % 25erainoko tartean kokatzen da. Hau da, ikasturtean Lehen Hezkuntzan ikastetxe publikoetako ikasleen % 88,9k galdutako eskola-egunek eta ikastetxe pribatu itunduetako ikasleen % 83,2k galdutakoek ez dute gainditzen bakoitzaren urteko eskola-aldiaren kopuru osoaren % 25. Gainera, ikastetxe publikoetako ikasle horien % 67,9 10etik beherako tartean sartzen dira, hots, ohikoa ez den absentismoaren tartean. Ikastetxe pribatu itunduetan ikasleen % 60,5ekin gertatzen da hori.
- DBHn, absentismoko portzentajerik handiena ere (% 74,3 ikastetxe publikoetan eta % 65,8 ikastetxe pribatu itunduetan) % 25erainoko tartean biltzen den arren, apalagoa da Lehen Hezkuntzako datuen aldean. Etapa horretan, ikastetxe publikoetako ikasleen % 50,1 eta ikastetxe pribatu itunduetako ikasleen % 41,9 % 10etik beherako tartean sartzen dira.
- “Absentismo zuzendua”ri dagokionez, hau da, apirilean, maiatzean eta ekainean gutxienez erregistrorik ez egoteari dagokionez, ikastetxe publikoetan Lehen Hezkuntzako ikasleen % 72,4 absentistak izan dira eta DBHko ikasleen % 64,6; ikastetxe pribatu itunduetan, aldiz, ikasleen % 79 Lehen Hezkuntzan eta % 71,4 DBHn. Azken datuok arazoaren dimentsio zehatzago baten aurrean jartzen gaituzte. Hala, absentismorik larrienak, ikasturte osoan irauten duenak, Lehen Hezkuntzako 277 ikasleri eragiten die (% 0,4) eta DBHko 464ri (% 0,7). Guztira, Oinarrizko Irakaskuntzako 551 ikasleri (% 0,5).
- Eskolagabetze egoerari dagokionez, bi kasu antzeman dira Lehen Hezkuntzan eta beste bi DBHn. Familiek beren seme-alabentzat eskola-sistematik kanpoko hezkuntza hautatzean hartzen dituzten erabakiei lotuta dago egoera hori.
- Haur Hezkuntzan, ikastetxe publikoetako ikasleen % 2,1ek izan dute portaera absentista, eta % 0,2k ikastetxe pribatu itunduetan.
- Portaera absentista handiagoa da ikastetxe publikoetan (Lehen Hezkuntzan % 2,8 eta DBHn % 3,6) ikastetxe pribatu itunduetan baino; horietan Lehen Hezkuntzan % 0,4 dute eta DBHn % 0,9. Alde horrek erlazio estua dauka ekonomian, familian, gizartean edo kulturaren baztertuta egonik ikastetxe batzuetan edo besteetan eskolatzen den biztanleriaren portzentajearekin. Orokorrean gehiago dira sare publikoan, eta, nolahi ere, desberdina da bakoitza kokatuta dagoen zonaldearen arabera. Izan ere, ikasle absentistak ez dira banatzen era proportzionalean Lurralde osoan. Aitzitik, bi eremuk (Ikuskaritzako 3. eta 4. eremuek) biltzen dituzte ikasle horien % 89,6, eta oso adierazgarria da 3. eremuari dagokion portzentaje handia (% 58,5).

- Absentismo arazoak dituzten ikastetxeak ikastetxe publikoen % 68 eta ikastetxe pribatu itunduen % 56,5 izan dira. Baldin eta ikasle absentisten kopurua 6 edo gehiago delako irizpidea badarabilgu, ikastetxe kaltetuen portzentajea ikastetxe publikoen % 33,8 eta ikastetxe pribatu itunduen % 14,6 da. Datu horiek absentismoaren eta eskolagabetzearen mapa zehatza marrazten dute eremu eremu:
 - Bizkaian kaltetutako eremuak, batik bat, lehenago esan den bezala, Ikuskaritzako 3. eta 4. eremuak dira. Zehatzago esanda, Bilboko auzo jakin batzuei (Otxarkoaga, Zazpi Kaleak, San Frantzisko, Zabala...) eta Basauri, Barakaldo, Portugalete, Santurtzi eta Sestao udalerritako zenbait auzori dagozkie.
- Detektatu diren eta era positiboan bideratu ez diren kasuen % 62,3 ikastetxeetatik Oinarritzko Gizarte Zerbitzuetara edo beste udal zerbitzu batzuetara bideratu dira. % 1,04 Foru Aldundiko Haurren Zerbitzu espezializatueta bideratu dira, eta % 2,3 Fiskaltzara (Adingabeen Fiskaltza).
- Azkenik, zera azaldu behar da aurten ere: arazo honek eskola-populazioaren zati txiki bati eragiten dion arren, gauza batzuk ez ditugu ahaztu behar.
 - 1.- 6 urtetik 16ra bitarteko ikasleei eragiten die (zenbaki absolutuetan, 1.848ri) edo kasu honetan 764ri, aurreko ikasturtean % 10etik beherako absentismoa izan duten ikasleak kontatzen ez baditugu. Haur eta nerabe horien derrigorrezko eskolatzea da gizarteak hezkuntzarako eskubidea bermatzeko ezarri duen mekanismoa, eta mekanismo hori ez da benetan gauzatzen ari.
 - 2.- Prebentzioz eta era sintomatikoan ez jokatzeak, familien gainean esku hartu behar duten Botere Publikoen erantzukizuna bete ez izana adierazteaz gainera, etorkizunean gizarte bazterketa eragiten duten arrazoi egiaztatuetako bat ez ezabatzea dakar.

8 HOBETZEKO PROPOSAMENAK

Batzordeak kontuan hartu ditu jardunaldian jaso diren iritziak, gure ingurune hurbilean eta beste errealitate batzuetan aplikatzen diren irtenbideak eta prozesuari buruz berak egin duen balorazioa. Horrenbestez, beharrezkotzat jo da hobetzeko honako proposamen hauek aurkeztea, haietariko asko iragan ikasturteetako txostenetan daudela; izan ere, arazo honen adierazpenik larrienen murrizketan bilakaera positiboa egiaztatu arren, absentismo erregistroen kopuruak gora egiten jarraitzen du.

- Behin ikastetxeei eskatzen zaien bertaratze kontrola lortuta, horiei eskatzen zaie ahaleginak egiten jarraitzea ikasleak eta haien familiak erakartzeko eta ikasleei neurri bereizgarri egokien bidez erantzuteko.

- Gainera, gogora ekarri behar da ikastetxeak erabaki behar dituela hutsegiteak justifikatzeko edo ez justifikatzeko irizpideak, eta horiek tutore guztiek aplikatu behar dituztela modu berean.
 - Halaber, parte hartzen duten eragile guztiei (irakaskuntza taldeak, gizarte taldeak eta zerbitzu espezializatuak) eskatzen zaie kasua antzeman eta/edo bideratu ostean berehalako eta koordinatutako esku-hartzea egin dezatela, diziplinarteko ikuskerak biltzen dituzten benetako laguntza-sareen eraikuntzan aurrera eginda.
 - Esku-hartze bereziak egin beharra defendatzen jarraitzen dugu, esku-hartze horiek, alde batetik, bereziki kaltetua dauden eremuak eta ikastetxeak eta, beste aldetik, kasu bakoitzaren banakako azterlana kontuan hartuko baitituzte. Nolanahi ere, lehenetsuna eman behar zaie adinik txikiak dituztenei, eta arreta berezia jarri behar da Haur Hezkuntzan eta Lehen Hezkuntzako lehenengo zikloan.
 - Eskola-absentismoan eta eskolagabetzean esku hartzeko protokolo berriarekin batera abiarazitako neurri berriak mantenduko dira, eta, beraz, honako hau egin beharko da, beste gauza batzuen artean:
 - Berehala jardungo da (lehen hiruhilekoan) Lehen Hezkuntzako lehenengo mailan detektatzen diren kasuetan, are gehiago Haur Hezkuntzako 5 urteko mailan portaera absentistatik izan bada.
 - Prestasunez esku hartuko da Lehen Hezkuntzako etapatik Derrigorrezko Bigarrenera iragatean, eta esku-hartzea eta jarraipena bermatuta egongo dira harik eta haur eta nerabeen eskola-egoera normaldu arte.
- Parte hartzen duten profesional guztiek azaroaren 8ko 230/2011 Dekretuaren bidez onetsitako BALORA tresnaren eskakizunak aplikatu beharko dituzte, maiatzaren 9ko 152/2017 Dekretu bidez eguneratu dena.
- Halaber, Oinarrizko LHn sartzten diren 15 urteko ikasleekin lehenetsunez jardun behar da.
 - Aurten ere, Batzordeak berriro oso modu positiboan baloratu ditu eragile eta erakunde batzuek eta besteek egindako ahaleginak, komunikazioa eta esku-hartze koordinatua hobetzeko programaren aplikazioko hamalagarren ikasturte honetan. Gainera, Hezkuntza Sailaren “Notak eta Faltak” aplikazio informatikoa aurreko ikasturtean abiarazteak eragin du, hil bakoitza amaitutakoan, ikastetxe guztiek (absentismoa izan dutenak zein ez) aplikazio informatiko hori bete behar izatea, horrek aurretik erabiltzen ziren prozeduren gaineko kontrola hobeto bermatzea ekarri duela. Alabaina, oraindik ere azpimarratu behar da epeak errespetatu behar direla programaren barruan dauden esku-hartzeetan.
 - Hezkuntzako Lurralde Ordezkaritzaren eta Adingabeen Fiskaltzaren arteko topaketak sustatu behar dira, Fiskaltzara eta dagokion agintari judizialera eramandako kasu bakoitzaren eboluzioa elkarrekin aztertzen jarraitzeko.

- Haurrak eta Nerabeak zaintzeko eta babesteko otsailaren 18ko 3/2005 Legean ageri diren EAEko Administrazio publikoen jarduera-printzipioei erantzunez eta beren eskumenak erabilia eta, zehatzago, lege horren 5., 7. eta 41. artikuluetan azaltzen denari dagokionez, Hezkuntza Sailaren eta, absentismoko erarik larrienak zein auzotan gertatzen diren, auzo horiei dagozkien Udalen artean lankidetzako hitzarmenak sinatzea proposatzen da berriz. Hitzarmen horiek arazo hori gehien jasaten duten eremu eta ikastetxeetako gizarte- eta hezkuntza-dimentsioa batera lantzeko berariazko giza baliabideak izendatzeko oinarria izango lirateke.
- Batzorde honek onartzen jarraitzen du Hezkuntza Sailak abian jarritako neurriak, bereziki Hamaika Esku programa eta DBHko neurri bereizgarriak, izan daitezkeela absentismo erregistroak murriztu izanaren azalpena. Horregatik, nabarmendu nahi du Ikastetxeen Zuzendaritzak eta Hezkuntza Berriztatzeko Zuzendaritzak ekimenak (adibidez, jada aipatu ditugunak) bultzatzen jarraitu behar dutela.
- Aurreko proposamena sendotu nahian eta Sarrerak Bermatzeari eta Gizarteratzeari buruzko abenduaren 23ko 18/2008 Legearen 79.3 artikuluan ezarrita dagoena aplikatze aldera, plan bereziak prestatzea proposatzen jarraitzen da auzo-, udalerrri-, eskualde- edo bestelako geografia-eremuetarako, baldin eta, bereziki degradatuta daudelako eta pobrezia- eta bazterkeria-tasa handiak dituztelako, epe laburrean edo ertainean ekintza integrala behar badute. Proposamen hori txosten honetan azaltzen diren auzo eta udalerrietako batzuetarako zehazten da.
- Scriven-ek zera esaten zuen: “Hobetu ahal izateko ebaluatu beharra dago”. Hezkuntza-zein gizarte-esparruan, abian jarriko diren politika eta estrategiak ebaluatu egin beharko dira errealitate eta eraginkortasunari egokitu izana egiaztatze aldera. Hortaz, erakundeek eskola-absentismoa ezabatze aldera abian jarritako politika, estrategia eta esku-hartzeak ebaluatzea proposatzen da. Zentzu horretan, truke, azterketa eta laguntza taldeak prestatzea gomendatzen da, eta horietan, irakasleek, Berritzeguneko aholkularitza enpresek, Hezkuntzako Ikuskapenak, ISEI-IVEIk, Gizarte Zerbitzuen profesionalak eta EHUK parte hartzea eskatzen da, arazoak identifikatzeko eta irtenbideak bilatzeko.

9 ESKER ONAK

Hobetu beharreko elementu asko aurkitzen diren arren horiek txosten honetan jaso dira eta eskola absentismoko arazoa guztiz konpondu ez den arren, Jarraipen Batzorde honek, Programa aplikatzeko hamalau ikasturteotan, profesionalak eta Erakundeek programa gauzatzeko ahalegin handia egin dutela ikusi ahal izan du. Bereziki azpimarratzen da lan handia egin dela absentismoa eta eskolagabetzea detektatzen, jasotako informazioa tratatzen eta arazoa aztertzeke ekimenak abian jartzen, ekimen horien ardatza “haur eta nerabeen interes gorena” dela. Era berean, parte hartzen duten erakunde eta profesionalen koordinazioan egindako urrats garrantzitsuak azpimarratzen dira.

Hemendik bihoa gure esker ona.

Bilbon, 2017ko azaroaren 29an

JARRAIPEN BATZORDEA

Osabide Hezkuntzarako Partzuergoa:

- Jesús Fernández (gaur egungo kudeatzailea)
- Manu Goitia (aurreko kudeatzailea)

Hezkuntza, Hizkuntza Politika eta Kultura Saila:

- Ángel Acebo
- Ana Alonso
- Inmaculada Cereceda

Bizkaiko Foru Aldundia

- Alazne Madinabeitia
- Nuria Pajares

EUDEL

- Ainara Bergaretxe
- Dorleta Goiburu
- Manuela González
- Javier Ruiz

10 . ERANSKINAK

10.1 I. ERANSKINA

DATUEN BILAKAERA AZKEN URTEETAN

IKASTURTEAK	ABSENT.+ DES. OINAR. HEZKUNTZA	ABSENTISMO A HAUR HEZK.	IKAST. KALTETUAK > 6 kasu		FISKALTZAR A BIDERATUA K
			PUBLIKOAK	PRIBATU ITUND.	
2003-2004	1.074 (1,2%)	201 (0,76%)	38 (15,1%)	6 (4,4%)	8 (0,63%)
2004-2005	1.133 (1,3%)	197 (0,72%)	39 (15,5%)	5 (3,6%)	28 (2,5%)
2005-2006	1.135 (1,3%)	257 (0,91%)	41 (16,3%)	5 (3,6%)	29 (2,5%)
2006-2007	1.106 (1,2 %)	239 (0,82%)	44 (17,5%)	9 (6,6%)	30 (2,6%)

2007-2008	1.405 (1,5%)	300 (0,99%)	50 (19,8%)	14 (10,2%)	41 (2,9%)
2008-2009	1.319 (1,4%)	330 (1,06%)	54 (21,1%)	14 (9,9%)	52 (3,9%)
2009-2010	1.475 (1,5%)	328 (1,04%)	52 (20,3%)	10 (7,1%)	59 (4%)
2010-2011	1.484 (1,5%)	445 (1,4%)	50 (19,5%)	11 (7,8%)	65 (4,4%)
2011-2012	1.602 (1,6%)	501 (1,6%)	52 (20%)	11 (7,7%)	141 (9%)
2012-2013	1.703 (1,7%)	610 (1,9%)	64 (24,6%)	15 (10,6%)	167 (9,8%)
2013-2014	1.596 (1,5%)	583 (1,8%)	67 (25,8%)	18 (12,7%)	87 (5,4%)
2014-2015	1.685 (1,6%)	614 (1,9%)	73 (28,1%)	24 (16,9%)	43 (2,5%)
2015-2016	1.705 (1,6%)	472 (1,1%)	85 (36,8%)	18 (12,5%)	66 (2,9%)
2016-2017	1.848(1,7%)	458 (1,1%)	78 (33,8%)	21 (14,6%)	44 (2,3%)

Aurreko taulak argi eskaintzen digu datuen bilakaera jarraipen horretan jardun izan duten hamalau ikasturteetan. Ikasturte honetan gora egin dute Oinarrizko Hezkuntzako absentismoak, eta behera egin dute, berriz, Haur Hezkuntzakoak. Dena den, absentismo ez ohikoa edo aldizkakoa kenduta, absentismorik larrienak behera egin du nabarmen, eta 764 kasu egon dira Oinarrizko Hezkuntzan.

ABSENTISMO ZUZENDUA

Absentismo zuzenduari dagokionez, esan behar da hurrengo taula honek bilakaera osoa jasotzen duela 2004-2005 ikasturteaz geroztik; izan ere, datu hori ez zen jaso 2003-2004 ikasturtean.

	IKASTETXE PUBLIKOAK		IKASTETXE PRIVATU ITUNDUAK	
	LEHEN HEZKUNTZA Absentismo zuzendua	DBH Absentismo zuzendua	LEHEN HEZKUNTZA Absentismo zuzendua	DBH Absentismo zuzendua
2004-2005	42%	49%	57%	44%
2005-2006	42,4%	44%	52,5%	34,6%
2006-2007	63,4%	55,1%	67,5%	59,4%

2007-2008	47,1%	48%	48,4%	39%
2008-2009	44,1%	43,8%	65,1%	46%
2009-2010	46,6%	41,8%	43%	45,2%
2010-2011	49,5%	53,4%	70,2%	49,6%
2011-2012	53,6%	50,2%	59,8%	52,9%
2012-2013	58,7%	47,4%	59,3%	51,3%
2013-2014	52,7%	42,4%	63,7%	43,7%
2014-2015	56,7%	49,55	55,6%	47,3%
2015-2016	52,1%	44,1%	3,8%	23,6%
2016-2017	72,4%	64,6%	79%	71,7%

Taula horretan ikus daitekeenez, ikasturte honetan ikastetxe publikoetako eta ikastetxe pribatu itunduetako bi etapetan zuzendu diren kasuen ehunekoa jarraipen hau egin den aurreko urteetan baino handiagoa izan da. Txosten honen daturik onena da.

AZKEN TARTEAN METATUTAKO ABSENTISMOA

Jarraian azken tartean metatutako absentismoaren bilakaera jasotzen da (ikastetxera ikasturteko eskola-egunen % 75en baino gehiagotan joaten ez diren ikasleen portzentajea jasotzen du), informazio hau jaso den hamahiru ikasturteetan.

	IKASTETXE PUBLIKOAK		IKASTETXE PRIBATU ITUNDUAK	
	LEHEN HEZKUNTZA % 75 eta % 100 arteko absentismoa	DBH % 75 eta % 100 arteko absentismoa	LEHEN HEZKUNTZA % 75 eta % 100 arteko absentismoa	DBH % 75 eta % 100 arteko absentismoa
2004-2005	6,5%	17,1%	6,8%	24,6%
2005-2006	6,6%	19%	15,6%	15,5%

2006-2007	4,9%	10,5%	1,3%	5,9%
2007-2008	2,9%	9,5%	3,2%	14,2%
2008-2009	7,4%	12,6%	4,5%	11,7%
2009-2010	2,7%	10,3%	3,1%	12,8%
2010-2011	2,6 %	9,1%	2,3%	15,9%
2011-2012	1,6%	4,6%	1%	5,7%
2012-2013	1,4%	2,8%	2,6%	5,3%
2013-2014	2,4%	6,5%	0,9%	9,2%
2014-2015	1,6%	3,1%	1,6%	3,8%
2015-2016	1,07%	2,3%	2,8%	2,05%
2016-2017	2%	4,9%	1,7%	5,4%

Aurreko taulak jakinarazten du arazoaren dimentsiorik larriena (ia ikasturte osoan irauten duenean) nabarmen murriztu dela ikasturte honetan aurreko ikasturtearekin alderatuta, ikastetxe pribatu itunduetako Lehen Hezkuntzan izan ezik. Kezkatzen du handitzea, hala ere, azken tarte horretan zenbaki txikietan dauden aldaketek neurri handian aldatzen dituzte ehunekoak. Hala ere, datu horiek esanguratsuagoak dira guretzat ikasturtearen zati handi batean jokabide horri eusten dioten ikasle absentisten ehunekoa delako.

10.2 II. ERANSKINA

BIBLIOGRAFIA

CASPE, M.; LÓPEZ, M.; WOLOS, C. (2007): *Family involvement makes a difference. 2, winter 2006/2007*, Harvard Family Research Project, Harvard Graduate School of Education, Cambridge

DEARING, E.; KREIDER, H.; SIMKINS, S.; WEISS, H.B. (2006): Family involvement in school and low-income children's literacy performance: Longitudinal associations between and within families. *Journal of Educational Psychology*, 98, 653-664.

DELORS, J. (1996): *La educación encierra un tesoro*, Santillana, Ediciones Unesco, Madril.

DRIESSEN, G.; SMITH, F.; SLEEGERS, P. (2005): Parental Involvement and Educational Achievement. *British Educational Research Journal*, 31(4) 509-532.

FERREIROS, C. E. (2011): *Defensa del derecho a la enseñanza obligatoria: el papel del ministerio fiscal*, Fundación AEquitas, Madril.

FLECHA, A. eta beste batzuk (2009). Participación en escuelas de éxito: una investigación comunicativa del proyecto Includ-ed. *in Cultura y Educación*, 21(2), 183-196.

GARCÍA, M. (2009). "Absentismo y Abandono Escolar. Algunas claves para el desarrollo de intervenciones integradas en el marco de una escuela inclusiva y del territorio". Hemen: Bolivar, A (coord) Absentismo y Abandono escolar Políticas y buenas prácticas. Monográfico Escuela.

GONZÁLEZ, M.T. (2006): Absentismo y abandono escolar: una situación singular de la exclusión educativa. *REICE. Revista Electrónica Iberoamericana sobre Calidad, Eficacia y Cambio en Educación*, 4 (1), 5-27.

GONZÁLEZ, M.T. (2014): Eskola-absentismoa: posibles respuestas desde el centro educativo. *REICE. Revista Electrónica Iberoamericana sobre Calidad, Eficacia y Cambio en Educación*, 12 (2), 5-27.

HEDIBEL, M.E. (2005): Prevención y tratamiento del absentismo y de la desescolarización en Francia: experiencias y nuevas formas de actuar. *REICE. Revista Electrónica Iberoamericana sobre Calidad, Eficacia y Cambio en Educación*, 3. lib., 1. zk.

HESS, R.S.; MOLINA, A.M.; KOZLESKI, E.B. (2006): Until Somebody Hears Me: Parent Voice an Advocacy in Special Educational Decision Making. *British Journal of Special Education* 33(3) 148-157.

LONGÁS MAYAYO, J. (2015): Hitzaldia Bizkaiko absentismoari buruzko jardunaldian: “Acompañamiento educativo en entornos de complejidad. Trabajo en red y colaboración interinstitucional para la mejora del éxito escolar”.
<http://www.cecobi.hezkuntza.net/web/guest/curso-2014-20151>

MARTÍNEZ, J. L. (2009): *El absentismo en la escolaridad obligatoria. Etiología del problema y caracterización socio-educativa del alumno absentista*. Doktorego-tesia. Gaztela-Mantxako Unibertsitatea.

MERRY, M. (2005): Social exclusion of muslim youth in flemish and french speaking Belgian schools. *Comparative Education Review*, 49(1), 1.

RÚE, D.; AMELA, M.; BUSCARONS, M. (2003): *El absentismo escolar como reto para la calidad educativa*, CIDE (Hezkuntza Ikerketa arloko Bigarren Saria), Bartzelona.

SÁNCHEZ GUERRERO, M.E. (2014): Hitzaldia Bizkaiko absentismoari buruzko jardunaldian: “Intervención desde la comunidad”.
<http://www.cecobi.hezkuntza.net/web/guest/129>

SANTOS GUERRA, M. A. (2012): *La escuela que aprende*, Ediciones Morata, Madril.

SANTOS GUERRA, M. A. (2013): Hitzaldia Bizkaiko absentismoari buruzko jardunaldian: “La escuela que aprende”.
<http://www.cecobi.hezkuntza.net/web/guest/ano-2013>

UBIETO, J.R. (2016). Hitzaldia Bizkaiko absentismoari buruzko jardunaldian: “Estrategias de trabajo colaborativo en la coordinación interinstitucional. La experiencia de Interxarxes (2000-2015)”
<http://www.cecobi.hezkuntza.net/web/guest/curso-2015-20161>

EUROPAR BATASUNA (2010): Batzordearen jakinarazpena. Europa 2020: “*Haszkuntza adimentsu, jasangarri eta integratzaile baterako estrategia bat*”. Brusela.

VAELLO ORTS, J (2017). Hitzaldia Bizkaiko absentismoari buruzko jardunaldian: “Estrategias para el rescate de alumnado en riesgo de abandono escolar: respuesta del sistema educativo y de la institución escolar”.
<http://www.cecobi.hezkuntza.net/web/guest/curso-2016-2017>

VÁZQUEZ GONZÁLEZ, C. (2013): Consecuencias jurídico-penales del absentismo escolar. *Revista Avances en Supervisión Educativa*, 18 (2013ko maiatz).